

BULETIN¹ Nr. 13:

**NOUTĂȚI ÎN DOMENIUL LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE ȘI DREPTULULUI LA
INFORMAȚIE**

Iulie - August 2005

Denumirea actului	Data adoptării	Publicat în Monitorul Oficial al R.M. Nr.	Note
-------------------	----------------	---	------

LEGI ALE REPUBLICII MOLDOVA

Lege cu privire la ratificarea Protocolului nr.14 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, amendând sistemul de control al Convenției, semnat la 10 noiembrie 2004	Nr.130-XVI din 23.06.05	M.O. nr. 95-97/452 din 15.07.2005	<p>Acest Protocol, care va intra în vigoare după ce toate statele – parte la Convenție îl vor ratifica prevede:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cauzele în mod manifest inadmisibile: deciziile de inadmisibilitate în aceste cazuri, adoptate actual de un comitet de 3 judecători, vor fi adoptate de un judecător unic, asistat de raportori, care nu sunt membri ai organelor judiciare. Sensul modificării este de a crește capacitatea de filtraj a Curții, adică capacitatea de a elimina cauzele „disperate”. - cauzele repetitive: când cazul reiese dintr-o serie ce rezultă din aceeași deficiență structurală la nivel național, el va fi declarat admisibil și va fi soluționat de un comitet din 3 judecători (în loc de o cameră din 7 judecători), în cadrul unei proceduri simplificate. - Un nou criteriu de admisibilitate: vor putea fi declarate inadmisibile cauzele în care petiționarul nu a suferit un prejudiciu important, cu condiția că „respectul drepturilor omului” nu obligă Curtea să examineze cauza în fond. <p>În sensul Protocolului, Comitetul de Miniștri va fi abilitat, dacă el decide astfel cu o majoritate de 2/3, să introducă o procedură în fața Curții atunci când un stat refuză să se conformeze la o hotărâre. Comitetul de Miniștri va avea, de asemenea, o competență nouă</p>
---	-------------------------	-----------------------------------	---

¹ Buletinul este disponibil în limba română și rusă
Buletin elaborat de Olivia Pîrțac,
Serviciul Juridic, CIJ

			– cea de a cere Curții să interpreteze o hotărâre, lucru care îl va ajuta în executarea sarcinii sale, ce constă în supravegherea executării hotărârilor și va permite determinarea măsurilor necesare pentru a se conforma hotărârii.
Lege pentru modificarea și completarea Codului electoral	Nr.176-XVI din 22.07.05	M.O. nr. 107-109/535 din 12.08.2005	Multiplele modificări conțin, printre altele, schimbarea modului de constituire a Comisiei Electorale Centrale, prevederi privind publicarea hotărârilor sale, dar și norme ce vizează campania electorală și mass-media. Una dintre noțiunile contestabile incluse prin prezenta lege o reprezintă <i>Codul de conduită</i> - o „convenție încheiată între concurenții electorali și reprezentanții mass-media privind modul de desfășurare și de reflectare a campaniei electorale care exclude lezarea demnității și imaginii concurenților electorali" (v. Art. 1, art. 22 lit. q).
Lege pentru modificarea articolului 174/21 din Codul cu privire la contravențiile administrative și a Legii nr.171-XIII din 6 iulie 1994 cu privire la secretul comercial	Nr.204-XVI din 28.07.05	M.O. nr.107-109/573 din 12.08.2005	Se înăspresc sancțiunile articolului 174/21 din Codul contravențiilor administrative „Divulgarea secretului comercial sau a secretului fiscal”, iar în Legea cu privire la secretul comercial se introduce o normă care facilitează accesul organelor de stat la informațiile ce constituie secret comercial.
Lege pentru modificarea Legii nr.753-XIV din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova	Nr.177-XVI din 22.07.05	M.O. nr.107-109/537 din 12.08.2005	Se modifică art. 7 al legii, care nominalizează atribuțiile Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova.

HOTĂRĂRI ALE GUVERNULUI REPUBLICII MOLDOVA

Hotărâre cu privire la aprobarea structurii și efectivului-limită ale aparatului central al Ministerului Dezvoltării Informaționale	Nr.606 din 24.06.05	M.O. nr. 89-91/668 din 01.07.2005	Hotărârea conține structura aparatului central al Ministerului Dezvoltării Informaționale, precum și lista întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor subordonate acestui Minister.
Hotărâre cu privire la aprobarea componenței nominale a Colegiului Ministerului Dezvoltării Informaționale	Nr.782 din 01.08.05	M.O. nr.104-106/846 din 05.08.2005	Se aprobă componența nominală a Colegiului Ministerului Dezvoltării Informaționale.

ACTE EMISE DE ALTE AUTORITĂȚI PUBLICE ALE REPUBLICII MOLDOVA (COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ, AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN TELECOMUNICAȚII ȘI INFORMATICĂ)

Hotărâre cu privire la unele particularități de	Nr.1166 din	M.O. nr.89-91/319 din	Conține unele norme tehnice privind aplicarea ștampilei „votat” și actele în baza cărora are loc
---	-------------	-----------------------	--

efectuare a votării la alegerile noi a primarului din 10 iulie 2005 (COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ)	14.06.05	01.07.2005	votarea.
Hotărîre privind procedura de atribuire și utilizare a numerelor scurte din blocul "15XX" pentru servicii non-telecomunicații (AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU REGLEMENTARE ÎN TELECOMUNICAȚII ȘI INFORMATICĂ)	Nr.13 din 21.07.05	M.O. nr.101-103/358 din 29.07.2005	Se alocă anumite numere scurte pentru serviciile non-telecomunicații (rețele electrice, rețele termice, gaz, servicii cu valoare adăugată ("Premium rate")).

**PRACTICA JUDICIARĂ INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL LIBERTĂȚII DE
EXPRIMARE ȘI DREPTULUI LA INFORMARE***

Denumirea/numărul	Data pronunțării deciziei	Esența cauzei
Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului pe cauza GRINBERG c. Rusia (№23472/03)	21.07.05	<p>Petiționarul, jurnalistul rus Isaak Grinberg, a publicat în ziarul local "Губерния" un articol despre generalul V.A. Șamanov – în acea perioadă guvernator al regiunii Ulianovsk. Jurnalistul a afirmat că guvernatorul poartă un "adevărat război" cu presa independentă și cu jurnaliștii. În plus, în articol se menționa că Șamanov îl susținea pe colonelul Budanov, care a ucis o tânără cecenă de 18 ani. Articolul finaliza cu cuvintele "nici rușine, nici scrupule" ("ни стыда, ни совести!").</p> <p>Generalul V.A. Șamanov a acționat în justiție și a cerut să se recunoască informația privind faptul că el nu are nici rușine și nici scrupule ca necorespunzătoare realității și lezantă pentru onoarea, demnitatea și reputația lui profesională. La 14.11.2002 judecătoria din Ulianovsk a satisfăcut acțiunea lui Șamanov, indicând că pârâtul nu a putut dovedi veridicitatea exprimării sale. Și instanța superioară a confirmat legalitatea acestei hotărâri, menționând inclusiv că "argumentele ... conform cărora instanța a încurcat termenii "opinii" și "informații" nu pot fi luate în considerație, pentru că părerea [jurnalistului] a fost publicată în mass-media și din momentul publicării a devenit informație".</p> <p>Jurnalistul a apelat la CEDO. Hotărârea Curții Europene. Curtea europeană a atestat în acest caz o violare a dreptului</p>

* Hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului în limba engleza și/sau franceză pot fi găsite la www.echr.coe.int

		<p>la libertatea cuvântului și a opiniei. Curtea a afirmat că dreptul rus la momentul examinării cauzei nu prevedea vreo diferențiere între judecățile de valoare și afirmațiile despre fapte. Instanțele nici măcar nu încercau să studieze faptul dacă afirmația răspândită era o judecată de valoare și dacă persoana ce a răspândit-o ar fi putut să-i dovedească veridicitatea în principiu. În opinia Curții, judecata contestată reprezintă cel mai tipic exemplu de judecată de valoare. Curtea a accentuat faptul imposibilității dovedirii veridicității respectivei judecăți de valoare și a hotărât că instanțele rusești au încălcat art. 10 CEDO, confirmând astfel practica sa stabila în acest domeniu al dreptului.</p> <p>Curtea a menționat și faptul că declarațiile jurnalistului rus au fost făcute pe probleme de interes public și, în pofida faptului că aveau un caracter critic, nu erau insultătoare prin formă. Instanțele naționale nu au putut demonstra nici o necesitate socială stringentă pentru a pune reputația unui politician mai presus decât dreptul jurnalistului la exprimarea opiniei.</p> <p>CEDO a decis atribuirea unor compensații jurnalistului: 120 euro pentru prejudiciul material suportat și 1000 euro pentru prejudiciul moral suportat (nu s-a cerut compensarea cheltuielilor de judecată).</p>
--	--	--

RECOMANDĂRI INTERNAȚIONALE ÎN DOMENIUL LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE ȘI DREPTULUI LA INFORMARE

Denumirea/numărul	Data adoptării	Esența
Recomandarea nr. R (99) 1 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la măsurile de promovare a pluralismului mijloacelor de comunicare în masă (însoțită de Memorandumul explicativ)	<i>adoptată de Comitetul de Miniștri la 19 ianuarie 1999, în cadrul celei de-a 656-a reuniuni a Delegațiilor Miniștrilor</i>	<p>Recomandările Consiliului Europei nu sunt acte obligatorii pentru statele-membre, adică nu au puterea juridică a tratatelor ratificate. Totuși ele constituie niște standarde în domeniul pe care îl vizează și au o „forță morală” semnificativă. Statele trebuie să depună eforturi pentru a-și armoniza legislația și practica cu aceste standarde.</p> <p>În Recomandarea anexată, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei accentuează faptul că diversitatea politică și culturală a tipurilor și conținuturilor mijloacelor de comunicare în masă este esențială pentru pluralismul mijloacelor de comunicare în masă și că Statele ar trebui să promoveze pluralismul politic și cultural în domeniul mijloacelor de comunicare în masă.</p> <p>Recomandarea propune Statelor adoptarea unui șir de măsuri pentru a promova pluralismul mijloacelor de comunicare în masă.</p>
Recomandarea nr. R (2000) 7 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la	<i>adoptată de Comitetul de Miniștri la 8 martie</i>	<p>Prin acest act Consiliul Europei recomandă guvernelor Statelor membre să pună în aplicare în dreptul și în practica lor interne principiile anexate la recomandare, ce vizează garanțiile privind protejarea surselor de informație ale</p>

dreptul jurnaliștilor de a nu-și dezvalui sursele de informație (însoțită de Memorandumul explicativ)	2000, în cadrul celei de-a 701-a reuniuni a Comitetului de Miniștri	jurnaliștilor. Comitetul de Miniștri pune accentul asupra faptului că protejarea surselor de informație ale jurnaliștilor constituie o condiție esențială pentru ca jurnaliștii să poată lucra liber, precum și pentru libertatea mijloacelor de comunicare în masă.
--	---	--

* * *

Acte normative:

Lege cu privire la ratificarea Protocolului nr.14 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, amendând sistemul de control al Convenției, semnat la 10 noiembrie 2004

Nr.130-XVI din 23.06.2005

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.95-97/452 din 15.07.2005

* * *

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art.1. - Se ratifică Protocolul nr.14 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, amendând sistemul de control al Convenției, adoptat la Strasbourg la 13 mai 2004 și semnat de Republica Moldova la 10 noiembrie 2004, cu următoarea declarație:

"Până la restabilirea deplină a integrității teritoriale a Republicii Moldova, prevederile protocolului se aplică doar pe teritoriul controlat de autoritățile Republicii Moldova."

Art.2. - Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va notifica Consiliului Europei ratificarea protocolului menționat.

PREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Chișinău, 23 iunie 2005.
Nr.130-XVI.

* * *

Lege pentru modificarea și completarea Codului electoral

Nr.176-XVI din 22.07.2005

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.107-109/535 din 12.08.2005

* * *

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art.I. - Codul electoral nr.1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.81, art.667), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează.

1. Articolul 1:

după noțiunea "circumscripție electorală" se introduce noțiunea "Cod de conduită", cu următorul cuprins:

"Cod de conduită - convenție încheiată între concurenții electorali și reprezentanții mass-media privind modul de desfășurare și de reflectare a campaniei electorale care exclude lezarea demnității și imaginii concurenților electorali;"

după noțiunea "Comisia Electorală Centrală" se introduc noțiunile "desemnarea candidaților" și "domiciliu", cu următorul cuprins:

"desemnarea candidaților - procedură de adoptare de către partide și alte organizații social-politice a deciziilor asupra candidaturilor pentru funcțiile electivă, desfășurată în cadrul ședințelor organelor de conducere ale partidelor și altor organizații social-politice, în conformitate cu statutele lor, după anunțarea datei alegerilor;

domiciliu - loc de trai permanent al unei persoane, confirmat în buletinul de identitate cu ștampila "domiciliu";"

după noțiunea "localitate" se introduce noțiunea "minim de locuri speciale de afișaj electoral", cu următorul cuprins:

"minim de locuri speciale de afișaj electoral - locuri special amenajate pentru afișaj electoral, amplasate într-o localitate. Panourile de afișaj electoral se amplasează uniform pe întreg teritoriul localității. Suprafața minimă acordată unui concurent electoral pe un panou este de 1 m². Spațiul de afișaj electoral oferit concurenților electorali trebuie să fie egal pentru toți;"

după noțiunea "referendum" se introduce noțiunea "reședință", cu următorul cuprins:

"reședință - loc de trai temporar, confirmat în buletinul de identitate cu ștampila "reședință";"

2. Articolul 9:

alineatul unic devine alineatul (1);

articolul se completează cu alineatul (2), cu următorul cuprins:

"(2) În cazul în care alegătorul are și domiciliu, și reședință, în perioada valabilității reședinței, el votează în localitatea în care își are reședința."

3. Articolul 13:

la alineatul (2), litera c) va avea următorul cuprins:

"c) persoanele care sînt condamnate la privațiune de libertate prin hotărîre judecătorească definitivă și își ispășesc pedeapsa în locuri de detenție."

la alineatul (3), după cuvîntul "social-politice," se introduc cuvintele "precum și membrii Guvernului și funcționarii publici,".

4. La articolul 15 alineatul (1), după cuvintele "pot desemna", în ambele cazuri, se introduc cuvintele ", pentru perioada campaniei electorale,".

5. Articolul 16:

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

"(2) Comisia Electorală Centrală este constituită din 9 membri cu vot deliberativ: un membru este desemnat de către Președintele Republicii Moldova, un membru - de către Guvern și 7 membri - de către Parlament, inclusiv 5 de către partidele de opoziție, proporțional numărului de mandate deținute de acestea. Membrii Comisiei Electorale Centrale nu pot fi membri ai partidelor și ai altor organizații social-politice. Componența nominală a comisiei se confirmă prin hotărîre a Parlamentului, cu votul majorității deputaților aleși."

După alineatul (2) se introduce un nou alineat (3), cu următorul cuprins:

"(3) Membrii Comisiei Electorale Centrale sînt inamovibili. Vacanța funcției de membru al acesteia poate interveni în caz de expirare a împuternicirilor, de demisie, de demitere sau de deces. Membrul Comisiei Electorale Centrale este demis de către Parlament în caz de:

a) adoptare în privința lui a hotărîrii judecătorești definitive într-o cauză penală;

b) pierdere a cetățeniei Republicii Moldova;

c) constatare, prin hotărîre judecătorească definitivă, a

capacității de exercițiu restrânse sau a incapacității de exercițiu;

d) încălcare gravă a Constituției Republicii Moldova și a prezentului cod."

alineatele (3) și (4) devin alineatele (4) și (5).

6. Articolul 17:

alineatul (3) se completează cu propoziția: "Funcția de președinte al comisiei este asimilată funcției de ministru, iar funcția de vicepreședinte și de secretar al comisiei - funcției de viceministru."

la alineatul (6), cifra "6" se înlocuiește cu cifra "5".

7. Articolul 18 se completează cu alineatul (4), cu următorul cuprins:

"(4) Hotărârile Comisiei Electorale Centrale se plasează, în termen de 24 de ore de la adoptare, pe site-ul oficial al Comisiei Electorale Centrale și se publică, în termen de 3 zile, în Monitorul Oficial al Republicii Moldova."

8. La articolul 22, litera q) va avea următorul cuprins:

"q) organizează consultări prelabile cu partidele, cu alte organizații social-politice, cu blocurile electorale și cu reprezentanții mass-media și asigură semnarea de către aceștia a Codului de conduită până la începerea campaniei electorale."

9. La articolul 24, după propoziția întâi se introduce propoziția: "Bugetul Comisiei Electorale Centrale se întocmește pornind de la cheltuielile legate de funcționarea aparatului și de efectuarea alegerilor, specificând activitățile pe care intenționează să le desfășoare pe parcursul anului bugetar."

10. La articolul 25 alineatul (1), cuvintele "la cererea majorității membrilor ei" se înlocuiesc cu cuvintele "la cererea a trei membri ai comisiei", iar cuvintele "majoritatea membrilor" se înlocuiesc cu cuvintele "membrii comisiei".

11. Articolul 27:

la alineatul (1), după cuvintele "care corespund" se introduce cuvântul "hotarelor";

alineatul (4) va avea următorul cuprins:

"(4) Candidaturile a 2 membri ai consiliului electoral de circumscripție se propun de către judecătoria de circumscripție, altor 2 membri, în cazul alegerilor locale - de către consiliile locale de nivelul întâi și, respectiv, de nivelul doi. Candidaturile celorlalți membri cu drept de vot deliberativ se propun de către partide și alte organizații social-politice reprezentate în Parlament la data constituirii consiliului electoral de circumscripție, proporțional mandatelor deținute. Membrii consiliului electoral de circumscripție propuși de judecătoria de circumscripție și de consiliile locale nu pot fi consilieri în consiliile locale și membri de partid."

12. La articolul 29, alineatul (11) va avea următorul cuprins:

"(11) Candidaturile a 3 membri ai biroului electoral al secției de votare se propun de către consiliile locale. Candidaturile celorlalți membri ai biroului electoral al secției de votare cu drept de vot deliberativ se propun de către partide și alte organizații social-politice reprezentate în Parlament, la data constituirii biroului, proporțional mandatelor deținute. Membrii biroului electoral al secției de votare nu pot fi consilieri în consiliile locale și membri de partid."

13. Articolul 37:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

"(1) Statul acordă concurenților electorali credite fără dobândă."

la alineatul (4), cuvântul "șase" se înlocuiește cu cuvântul "trei".

14. Articolul 39:

la alineatul (1), cifra "10" se înlocuiește cu cifra "20";

după alineatul (1) se introduce un nou alineat (2), cu următorul cuprins:

"(2) Autoritățile administrației publice locale, în fiecare an (după

1 ianuarie), precizează listele electorale la domiciliul alegătorilor și, cel târziu la 1 martie, prezintă informația respectivă Comisiei Electorale Centrale."

alineatele (2)-(7) devin alineatele (3)-(8);

alineatul (7) se completează cu propoziția: "Alegătorul care are și domiciliu, și reședință este înscris, în perioada valabilității reședinței, în lista electorală de la secția de votare în a cărei rază teritorială acesta își are reședința."

15. Articolul 40:

la alineatul (1), cifrele "10" și "7" se înlocuiesc cu cifra "20";

alineatul (2) se completează cu propoziția: "Contestațiile se examinează de către organele electorale respective în decurs de 24 de ore."

16. La articolul 41 alineatul (1), propoziția întâi va avea următorul cuprins: "În cazul alegerilor parlamentare, procesul de desemnare a candidaților începe cu 60 de zile înainte de ziua alegerilor și se termină cu 30 de zile înainte de ziua alegerilor."

17. La articolul 43 alineatul (4), după cuvântul "candidaților," se introduc cuvintele "listele care conțin mai mult de 5% de semnături falsificate din numărul total de semnături,".

18. Articolul 44 alineatul (2) se completează în final cu cuvintele "conform regulamentului elaborat de Comisia Electorală Centrală și publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

19. Articolul 46:

alineatul (3) se completează cu propoziția: "Comisia Electorală Centrală va achita, din mijloacele alocate pentru desfășurarea alegerilor, salariul mediu, conform documentelor de salarizare prezentate de candidați, în termen de 3 luni din ziua alegerilor."

alineatul (5) se completează cu cuvintele ", precum și nu pot fi trași la răspundere penală, arestați, reținuți sau supuși unor sancțiuni administrative fără consimțământul organului electoral care i-a înregistrat, cu excepția cazurilor de infracțiuni flagrante".

20. Articolul 47:

alineatul (7) va avea următorul cuprins:

"(7) În perioada electorală, toate emisiunile analitice, informative, de divertisment sau alte emisiuni care vizează, într-un fel sau altul, subiecții electorali se difuzează cu respectarea concepției și regulamentului corespunzătoare. Emisiunile care vizează, direct sau indirect, subiecții electorali vor fi difuzate numai cu genericul "Electorală", pentru contabilizarea timpilor de antenă. Dacă unui subiect electoral i se aduc prejudicii de imagine în afara emisiunilor cu genericul "Electorală", acesta va beneficia neîntârziat de dreptul la replică în aceleași condiții."

alineatul (13) va avea următorul cuprins:

"(13) Autoritățile administrației publice locale sînt obligate ca, în termen de 3 zile de la data înregistrării concurentului electoral, să stabilească și să garanteze un minim de locuri speciale de afișaj electoral, să stabilească localurile pentru desfășurarea întîlnirilor cu alegătorii."

21. La articolul 48 alineatul (2), după cifra "(2)" se introduce textul: "Buletinul de vot se divizează pe orizontală în 2 părți. Partea de sus, detașabilă, cu dimensiunea de cel puțin 5 cm, numită "Cupon al buletinului de vot", conține următoarele elemente: titlul - "Cupon al buletinului de vot", numărul buletinului de vot, tipul și data alegerilor, spațiu pentru înscrierea numelui și prenumelui alegătorului, a seriei și numărului buletinului de identitate al alegătorului, spațiu pentru aplicarea ștampilei de control a secției de votare, spațiu pentru numele, prenumele și semnătura responsabilului de eliberarea buletinului de vot."

22. La articolul 49, alineatul (2) se completează cu propoziția: "După tipărire, buletinele de vot se pliază astfel ca partea pe care

alegătorul aplică ștampila "Votat" să nu fie vizibilă."

23. Articolul 53:

alineatul (1) se completează cu propoziția: "Persoana responsabilă de eliberarea buletinului de vot îl completează înscriind numele și prenumele alegătorului cărui i se eliberează buletinul, seria și numărul buletinului de identitate al alegătorului, numele și prenumele său și semnează."

după alineatul (2) se introduc două alineate noi, care devin alineatele (3) și (4), cu următorul cuprins:

"(3) Votarea se efectuează pe baza buletinului de identitate cu fișă de însoțire, în care se indică domiciliul sau reședința alegătorului pe teritoriul secției de votare respective.

(4) Înainte de înmînarea buletinului de vot, unul din membrii biroului electoral al secției de votare aplică pe pagina a 6-a a fișei de însoțire a buletinului de identitate al alegătorului ștampila "Votat" și înscrie data votării."

alineatele (3) și (4) devin alineatele (5) și (6).

24. Articolul 54:

alineatul (5) va avea următorul cuprins:

"(5) Înainte de a introduce buletinul de vot în urna de vot, alegătorul va detașa cuponul, iar unul dintre membrii biroului electoral al secției de votare, care se află permanent lângă urnă, va aplica pe versoul buletinului de vot și pe cupon ștampila specială a biroului electoral al secției de votare."

alineatul (7) va avea următorul cuprins:

"(7) Alegătorul introduce în urna de vot buletinul de vot cu ștampila "Votat" aplicată numai după ce persoana care se află permanent lângă urna de vot va stabili identitatea numelui și prenumelui alegătorului indicat în cupon cu datele din buletinul de identitate. Persoana care se află permanent lângă urna de vot are obligația să păstreze cupoanele tuturor buletinelor de vot introduse în urnă."

25. Articolul 55:

alineatul (4):

cuvintele "la rugămintea" se înlocuiesc cu cuvintele "la cererea";

după propoziția întâi se introduce propoziția: "Votarea la locul aflării alegătorului se efectuează conform listei de alegători, întocmite de biroul electoral al secției de votare în baza cererilor acestora. Persoanele neînscrise într-o asemenea listă nu pot vota la locul aflării."

la alineatul (6), cuvintele "este adus" se înlocuiesc cu cuvintele ", precum și lista de alegători care au solicitat votarea la locul aflării sînt aduse".

26. La articolul 56, alineatul (5) se completează cu propoziția: "Cifrele obținute se compară, în mod obligatoriu, cu numărul de cupoane detașate."

27. Articolul 58:

la alineatul (1), după litera d) se introduce o nouă literă e), cu următorul cuprins:

"e) cifra ce reflectă diferența dintre numărul de cupoane detașate de buletinele de vot și numărul de alegători care au participat la votare;"

literele e)-i) devin literele f)-j);

la alineatul (4), propoziția a doua va avea următorul cuprins: "Un exemplar al procesului-verbal se păstrează la biroul electoral al secției de votare, un exemplar se prezintă consiliului electoral de circumscripție, un exemplar se afișează imediat la intrarea în secția de votare, iar celelalte, în mod obligatoriu, se înmînează reprezentanților concurenților electorali și observatorilor."

28. Articolul 59:

la alineatul (2):

după litera d) se introduce o nouă literă e), cu următorul cuprins:

"e) cifra ce reflectă diferența dintre numărul de cupoane detașate de buletinele de vot și numărul de alegători care au participat la votare;"

literele e)-i) devin literele f)-j);

alineatul (4) se completează cu propoziția: "O dată cu prezentarea procesului-verbal Comisiei Electorale Centrale, consiliul electoral de circumscripție afișează, la intrarea în sediul său, o informație detaliată privind rezultatele alegerilor pe circumscripție."

29. La articolul 60 alineatul (1):

după litera d) se introduce o nouă literă e), cu următorul cuprins:

"e) cifra ce reflectă diferența dintre numărul de cupoane detașate de buletinele de vot și numărul de alegători care au participat la votare; "

literele e)-g) devin literele f)-h).

30. Articolul 63:

la alineatul (5), cuvintele "care se fac pe cont propriu" se înlocuiesc cu cuvintele "care se eliberează în baza unei cereri orale";

articolul se completează cu alineatul (6), cu următorul cuprins:

"(6) Observatorii pot fi acreditați înaintea începerii perioadei electorale și își pot desfășura activitatea atât în ziua alegerilor, cât și înaintea începerii, pe parcursul și după terminarea campaniei electorale."

31. La articolul 64:

alineatul (4) va avea următorul cuprins:

"(4) Mijloacele de informare în masă vor difuza, la solicitarea Comisiei Electorale Centrale, spoturi sociale și de educație civică și electorală, vor desfășura campanii de informare a alegătorilor despre procedura de vot și despre alte particularități ale votării."

articolul se completează cu alineatele (5) și (6), cu următorul cuprins:

"(5) Instituțiile publice ale audiovizualului sînt obligate, iar cele private sînt în drept, la cererea Comisiei Electorale Centrale, să organizeze, pe parcursul întregii campanii electorale, dezbateri publice, în condiții echitabile, pentru toți concurenții electorali. Acestea li se oferă nu mai puțin de 90 de minute pe zi, timp care poate fi utilizat pentru una sau mai multe emisiuni.

(6) Instituțiile audiovizualului sînt în drept să aleagă formatul dezbaterilor, cu condiția respectării, în ansamblu, a egalității, pentru toți concurenții electorali, a timpului acordat pentru participare la dezbateri."

32. La articolul 69:

alineatul unic devine alineatul (1);

articolul se completează cu alineatul (2), cu următorul cuprins:

"(2) Pentru încălcarea prevederilor prezentului cod, Comisia Electorală Centrală poate aplica concurenților electorali următoarele sancțiuni:

a) avertisment;

b) amendă."

33. Articolul 70 se completează cu alineatul (4), cu următorul cuprins:

"(4) Cauzele penale cu privire la faptele enumerate la alin.(1) comise în perioada campaniei electorale se examinează de către procuratură în termen de 5 zile."

34. Articolul 71 se completează cu alineatul (4), cu următorul cuprins:

"(4) Instanța de judecată va examina cauzele respective cu privire la contravențiile administrative în termen de 2 zile. Hotărârile adoptate asupra lor pot fi contestate cu recurs în termen de 2 zile. Instanța de recurs va soluționa recursul în termen de 2 zile."

35. Articolul 86 alineatul (2):

la litera a), cifra "6" se înlocuiește cu cifra "4";

la litera b), după cuvîntul "două" se introduc cuvintele "și mai multe", iar cuvintele "9 la sută;" se înlocuiesc cu cuvintele "8 la sută.";

litera c) se exclude.

Art. II. - (1) Parlamentul, în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, va aproba noua componență a Comisiei Electorale Centrale.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni, va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea actelor normative în vigoare în concordanță cu prezenta lege.

VICEPREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI

Maria POSTOICO

Chișinău, 22 iulie 2005.
Nr.176-XVI.

*

*

*

**Lege pentru modificarea articolului 174/21 din Codul
cu privire la contravențiile administrative și a Legii
nr.171-XIII din 6 iulie 1994 cu privire la secretul comercial**

Nr.204-XVI din 28.07.2005

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.107-109/573 din 12.08.2005

* * *

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. - Sancțiunea articolului 174/21 din Codul cu privire la contravențiile administrative, aprobat prin Legea R.S.S. Moldovenești din 29 martie 1985 (Veștile Sovietului Suprem și ale Guvernului R.S.S. Moldovenești, 1985, nr.3, art.47), cu modificările ulterioare, va avea următorul cuprins:

"atrage după sine aplicarea unei amenzi cetățenilor în mărime de la cincizeci la șaptezeci și cinci unități convenționale și persoanelor cu funcție de răspundere - în mărime de la șaptezeci și cinci la o sută cincizeci unități convenționale."

Art. II. - Legea nr.171-XIII din 6 iulie 1994 cu privire la secretul comercial (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.13, art.126), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 3 va avea următorul cuprins:

"Articolul 3. Divulgarea secretului comercial

Prin divulgare a secretului comercial se înțeleg acțiunile intenționate sau din imprudență ale funcționarilor publici, demnitarilor de stat, lucrătorilor agentului economic, precum și ale altor persoane care dispun de informații ce constituie secret comercial care le-au fost încredințate sau le-au devenit cunoscute în legătură cu serviciul sau munca lor, ce au condus la dezvăluirea prematură, folosirea și răspîndirea necontrolată a acestora."

2. La articolul 11, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

"(2) Organele de stat, în limitele competențelor stabilite de legislație, au dreptul, în baza unei cereri scrise, semnate de către persoana împuternicită, să solicite și să primească, cu titlu gratuit, informații ce constituie secret comercial."

VICEPREȘEDINTELE

Chişinău, 28 iulie 2005.
Nr.204-XVI.

Articolul 174/21. Codul cu privire la contravenţiile administrative, text integral:

Articolul 174/21. Divulgarea secretului comercial sau a secretului fiscal
Divulgarea informațiilor ce constituie secret comercial sau secret fiscal de către o persoană căreia aceste informații i-au fost încredințate sau i-au devenit cunoscute în legătură cu serviciul sau munca sa -

atrage după sine aplicarea unei amenzi cetățenilor în mărime de la cincizeci la șaptezeci și cinci unități convenționale și persoanelor cu funcție de răspundere - în mărime de la șaptezeci și cinci la o sută cincizeci unități convenționale.

[Art.174/21 modificat prin Legea nr.204-XVI din 28.07.05, în vigoare 12.08.05]

[Art.174/21 modificat prin Legea nr.1163-XV din 27.06.2002]

[Art.174/21 introdus prin Legea nr.340-XV din 06.07.2001]

*

*

*

**Lege pentru modificarea Legii nr.753-XIV din
23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informații
și Securitate al Republicii Moldova**

Nr.177-XVI din 22.07.2005

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.107-109/537 din 12.08.2005

* * *

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articol unic. - Legea nr.753-XIV din 23 decembrie 1999 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.156, art.764), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 7 va avea următorul cuprins:

"Articolul 7. Atribuțiile Serviciului
Serviciului îi revin atribuțiile:

a) elaborarea și realizarea, în limita competenței sale, a unui sistem de măsuri orientate spre descoperirea, prevenirea și contracararea următoarelor acțiuni care, conform legislației, periclitizează securitatea de stat, publică și a persoanei:

- acțiunile îndreptate spre schimbarea prin violență a orînduirii constituționale, subminarea sau lichidarea suveranității, independenței și integrității teritoriale a țării. (Aceste acțiuni nu pot fi interpretate în detrimentul pluralismului politic, realizării drepturilor și libertăților constituționale ale omului.);

- activitatea ce contribuie, în mod direct sau indirect, la desfășurarea de acțiuni militare împotriva țării sau la declanșarea războiului civil;

- acțiunile militare sau alte acțiuni violente care subminează temeliile statului;

- acțiunile care au ca scop răsturnarea prin violență a autorităților publice legal alese;

- acțiunile care favorizează apariția de situații excepționale în transport, telecomunicații, la unitățile economice și cele de importanță vitală;

- spionajul, adică transmiterea informațiilor ce constituie secret de stat altor state, precum și obținerea ori deținerea ilegală a informațiilor ce constituie secret de stat în vederea transmiterii lor unor state străine sau structuri anticonstituționale;

- trădarea manifestată prin acordarea de ajutor unui stat străin în desfășurarea de activități ostile împotriva Republicii Moldova;

- acțiunile care lezează drepturile și libertățile constituționale ale cetățenilor și pun în pericol securitatea de stat;

- pregătirea și comiterea atentatelor la viața, sănătatea și inviolabilitatea persoanelor oficiale supreme ale țării, a oamenilor de stat și fruntașilor vieții publice din alte state aflați în Republica Moldova;

- sustragerea de armament, muniții, tehnică de luptă, substanțe explozive, radioactive, otrăvitoare, narcotice, toxice și de altă natură, contrabanda cu acestea, producerea, folosirea, transportarea și păstrarea lor ilegală, dacă prin aceasta se aduce atingere intereselor de asigurare a securității de stat;

- constituirea de organizații sau grupări ilegale care periclitează securitatea de stat sau participarea la activitatea acestora;

b) protecția secretului de stat, exercitarea controlului privind asigurarea păstrării și prevenirii scurgerii informațiilor ce constituie secret de stat și altor informații importante pentru stat;

c) crearea, asigurarea funcționării și securității sistemelor guvernamentale de telecomunicații, elaborarea strategiei și realizarea politicii naționale în domeniul creării, administrării și asigurării funcționării și securității sistemelor speciale de telecomunicații;

d) desfășurarea activității de combatere a terorismului, finanțării și asigurării materiale a actelor teroriste."

2. Articolul 10 alineatul (1):

litera c) se exclude;

la litera i), cuvintele ", comiterea infracțiunilor ale căror urmărire penală, conform legislației, țin de competența Serviciului" se exclud;

literele d)-w) devin literele c)-v).

PREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Chișinău, 22 iulie 2005.

Nr.177-XVI.

*

*

*

Guvernul Republicii Moldova

Hotărîre cu privire la aprobarea structurii și efectivului-limită ale aparatului central al Ministerului Dezvoltării Informaționale

Nr.606 din 24.06.2005

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.89-91/668 din 01.07.2005

* * *

Întru realizarea prevederilor Legii nr.64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.131-133, art.1018) și în conformitate cu Hotărîrea Guvernului nr.357 din 23 aprilie 2005 "Privind măsurile de reorganizare a unor ministere și autorități administrative centrale ale Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.67-68, art.419), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:
structura aparatului central al Ministerului Dezvoltării Informaționale, conform anexei nr.1;
lista întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor subordonate Ministerului Dezvoltării Informaționale, conform anexei nr.2.
2. Se stabilește efectivul-limită al aparatului central al Ministerului Dezvoltării Informaționale în număr de 54 persoane.
3. Se acordă Ministerului Dezvoltării Informaționale dreptul de a modifica statele de funcții ale aparatului, în limitele structurii și efectivului aprobate de Guvern, precum și ale fondului de remunerare a muncii.
4. Se permite Ministerului Dezvoltării Informaționale de a avea un viceministru și un Consiliu colegial constituit din 9 persoane, componența nominală a căruia se aprobă de Guvern.
5. Se desființează Direcția generală de documentare a populației și Direcția principală înregistrare a transportului și calificare a conducătorilor auto ale Departamentului Tehnologii Informaționale, cu transmiterea funcțiilor, statelor de funcții și a personalului acestora Întreprinderii de Stat "Registru", subordonată Ministerului Dezvoltării Informaționale.
6. Ministerul Dezvoltării Informaționale:
în termen de o lună, va aproba statele de funcții și le va înainta Ministerului Finanțelor pentru înregistrare;
va prezenta Guvernului propuneri privind restructurarea Direcției principale stare civilă și Camerei Înregistrării de Stat, subordonate Ministerului;
în termen de o lună, va elabora și va prezenta Guvernului spre aprobare Regulamentul Ministerului Dezvoltării Informaționale;
în termen de două luni, va prezenta propuneri pentru aducerea actelor sale normative în concordanță cu prevederile prezentei hotărâri.

PRIM-MINISTRU

Vasile TARLEV

Contrasemnează:

Ministrul economiei
și comerțului
Ministrul finanțelor
Ministrul dezvoltării
informaționale

Valeriu Lazăr
Zinaida Grecianîi
Vladimir Molojen

Chișinău, 24 iunie 2005.
Nr.606.

Anexa nr.1
la Hotărârea Guvernului
nr.606 din 24 iunie 2005

STRUCTURA

aparatului central al Ministerului Dezvoltării Informaționale

Conducerea Ministerului
Direcția administrativ-organizatorică
Direcția juridico-normativă
Serviciul personal
Direcția generală dezvoltarea societății informaționale
Direcția informatizare
Direcția prognoze și analiză
Direcția integrare europeană și colaborare cu organismele
internaționale
Direcția generală politici tehnice și tehnologice
Direcția reglementări, standardizare și certificare

Direcția dezvoltare a documentelor și serviciilor electronice
Direcția comunicații

Anexa nr.2
la Hotărîrea Guvernului
nr.606 din 24 iunie 2005

LISTA
întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor subordonate
Ministerului Dezvoltării Informaționale

Direcția generală stare civilă
Camera Înregistrării de Stat
S.A. "Moldtelecom"
Întreprinderea de Stat "Registru"
Întreprinderea de Stat "Poșta Moldovei"
Întreprinderea de Stat "MoldData"
Întreprinderea de Stat "Radiocomunicații"
Întreprinderea de Stat "Inspectoratul de Stat al Comunicațiilor"
Întreprinderea de Stat "Detășamentul de pază paramilitară"

* * *

Guvernul Republicii Moldova
Hotărîre cu privire la aprobarea componenței nominale
a Colegiului Ministerului Dezvoltării Informaționale

Nr.782 din 01.08.2005

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.104-106/846 din 05.08.2005

* * *

În temeiul punctului 4 din Hotărîrea Guvernului nr.606 din 24 iunie 2005 "Cu privire la aprobarea structurii și efectivului-limită ale aparatului central al Ministerului Dezvoltării Informaționale" (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr.89-91, art.668), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă, conform anexei nr.1, componența nominală a Colegiului Ministerului Dezvoltării Informaționale.

2. Se stabilește că, în caz de eliberare a membrilor Colegiului din funcțiile publice deținute, atribuțiile acestora în cadrul Colegiului vor fi exercitate de persoanele nou-desemnate în posturile respective, fără emiterea unei noi hotărîri de Guvern.

3. Se abrogă unele hotărîri ale Guvernului, conform anexei nr.2.

PRIM-MINISTRU

Vasile TARLEV

Contrasemnează:
Ministrul dezvoltării
informaționale

Vladimir Molojen

Chișinău, 1 august 2005.
Nr.782.

Anexa nr.1
la Hotărîrea Guvernului
nr.782 din 1 august 2005

COMPONENȚA NOMINALĂ

a Colegiului Ministerului Dezvoltării Informaționale

MOLOJEN Vladimir	- ministru al dezvoltării informaționale, președintele Colegiului
BUCEAȚCHI Pavel	- viceministru al dezvoltării informaționale
BALTAG Grigore	- consilier principal de stat în domeniul industriei și infrastructurii, Aparatul Guvernului
SÎTNIC Sergiu	- director al Direcției generale dezvoltarea societății informaționale a Ministerului Dezvoltării Informaționale
JALOBA Corneliu	- director al Direcției generale politici tehnice și tehnologice a Ministerului Dezvoltării Informaționale
CIOBANU Lucia	- director al Direcției generale stare civilă
NEMȚANU Andrei	- șef al Direcției comunicații a Ministerului Dezvoltării Informaționale
GHIDULEANOV Alexandru	- președinte al Camerei Înregistrării de Stat
GUMENIUC Anatolie	- director general al Î.S. "Registru"
URSACHI Gheorghe	- director general al S.A. "Moldtelecom"
SÎRBU Alexandru	- președinte al Consiliului economic pe lângă Prim-ministru

Anexa nr.2
la Hotărîrea Guvernului
nr.782 din 1 august 2005

LISTA
hotărîrilor Guvernului care se abrogă

1. Hotărîrea Guvernului nr.1255 din 16 noiembrie 2001 "Cu privire la aprobarea componenței colegiului Departamentului Tehnologii Informaționale" (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.141-143, art.1306).

2. Hotărîrea Guvernului nr.16 din 15 ianuarie 2003 "Cu privire la modificarea componenței colegiului Departamentului Tehnologii Informaționale" (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.3-5, art.19).

3. Hotărîrea Guvernului nr.942 din 4 august 2003 "Cu privire la completarea componenței colegiului Departamentului Tehnologii Informaționale" (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.177-181, art.993).

*

*

*

COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ
Hotărîre cu privire la unele particularități de efectuare
a votării la alegerile noi a primarului din 10 iulie 2005

Nr.1166 din 14.06.2005

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.89-91/319 din 01.07.2005

* * *

Ținînd cont de aprecierea pozitivă dată de observatorii naționali și internaționali a aplicării ștampilei "Votat" în actele de identitate la efectuarea votării la alegerile parlamentare din 6 martie 2005 în vederea excluderii dublei sau mai multor votări, precum și în scopul bunei organizări și desfășurării a alegerilor noi pentru funcția de primar în municipiul Chișinău și în unele sate (comune) ale Republicii

Moldova din 10 iulie 2005 și în conformitate cu art.18 din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală HOTĂRĂȘTE:

1. Tuturor alegătorilor care au participat la vot, indiferent de actele prezentate, li se aplică ștampila "Votat".

2. Ștampila "Votat" se aplică în actul de identitate odată cu eliberarea buletinului de vot: la pagina 8 din fișa de însoțire a buletinului de identitate și la pagina 4 sau 6 în pașaportul de uz intern emis de U.R.S.S., unde este aplicată ștampila "Cetățean al Republicii Moldova", indicându-se data și semnătura membrului biroului electoral.

Pct.2 modificat prin Hotărîrea CEC nr.1179 din 21 iunie 2005

3. Alegătorii care nu se află la evidența organelor de documentare a populației ori și-au schimbat domiciliul și nu au reușit ca pînă la 10 iulie 2005 să fie luați la evidență votează la secția de votare din perimetrul unde domiciliază. În acest caz, alegătorul trebuie să atesteze suplimentar prin documente (contract de vânzare-cumpărare, ipotecă, locațiune a casei/apartamentului) domicilierea sa în raza secției de votare respective.

4. Ținînd cont de faptul că dovada cetățeniei și a identității persoanei se face prin actul de identitate, actul ce-i permite cetățeanului Republicii Moldova să participe la alegerile locale noi poate fi unul dintre cele indicate:

a) buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova cu fișa de însoțire, inclusiv cu termenul de valabilitate expirat;

b) pașaportul de uz intern emis de U.R.S.S., unde este aplicată ștampila "Cetățean al Republicii Moldova", inclusiv cu termenul de valabilitate expirat;

c) actul de identitate provizoriu F-9, unde sînt indicate datele personale principale ale titularului și este aplicată ștampila specială "Cetățean al Republicii Moldova", care se eliberează cetățeanului în cazul pierderii actului de identitate.

Pct.4 modificat și completat prin Hotărîrea CEC nr.1179 din 21 iunie 2005

Președintele
Comisiei Electorale Centrale

Petru RAILEAN

Secretarul
Comisiei Electorale Centrale

Valentin VIZANT

Chișinău, 14 iunie 2005.
Nr.1166.

*

*

*

Agencia Națională pentru Reglementare în Telecomunicații și Informatică
Hotărîre privind procedura de atribuire și utilizare a numerelor
scurte din blocul "15XX" pentru servicii non-telecomunicații

Nr.13 din 21.07.2005

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.101-103/358 din 29.07.2005

* * *

În baza împuternicirilor acordate ANRTI prin Legea telecomunicațiilor nr.520-XIII din 07.07.1995 privind atribuirea și gestionarea resurselor de numerotare, Procedurii provizorii privind atribuirea resurselor de numerotare aprobată prin Hotărîrea Consiliului

de Administrație al ANRTI nr.08 din 04.07.2002, administrării Planului Național de Numerotare și în scopul alocării resurselor de numerotare pentru serviciile non-telecomunicații,

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE AL ANRTI

HOTĂRĂȘTE:

1. A atribui pentru acces la serviciile non-telecomunicații: rețele electrice, rețele termice, gaz, servicii cu valoare adăugată ("Premium rate") suplimentar la blocul de numere "900 XXXXX", resurse de numerotare din blocul de numere "1500-1539".

2. A atribui numerele scurte din blocul "1500-1539" operatorilor care dețin licențe pentru prestarea serviciilor de telecomunicații și operează rețeaua de telecomunicații în acest scop.

3. Resursele de numerotare din blocul de numere "1500-1539" vor fi atribuite de ANRTI în conformitate cu Compartimentul 1, Anexa 1 "Atribuirea numerelor scurte de 2 și 3 cifre și a numerelor pentru servicii "Freephone" al "Procedurii provizorii privind atribuirea resurselor de numerotare".

4. A stabili tariful pentru un număr scurt din blocul de numere "1500-1539" de 5000 lei/anual. Pentru numerele "de aur" "1500", "1511", "1515", "1522" și "1533" se va aplica coeficientul de majorare 3 la plățile stabilite.

5. Plata pentru numerele scurte din blocul de numere "1500-1539" se achită pe contul curent al ANRTI de către utilizatorii de numere scurte.

6. A stabili termenul de atribuire de către ANRTI a numerelor scurte din blocul "1500-1539" de până la 5 ani.

7. Prezenta Hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE CONSILIULUI
DE ADMINISTRAȚIE
AL ANRTI

Iurie TĂBÎRȚĂ

Membrul Consiliului

Petru Grecu

Chișinău, 21 iulie 2005.
Nr.13.

*

*

*

RECOMANDĂRI INTERNAȚIONALE

CONSILIUL EUROPEI

COMITETUL DE MINISTRI

RECOMANDAREA NR. R (99) 1

A COMITETULUI DE MINISTRI CATRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE LA MASURILE DE PROMOVARE A PLURALISMULUI MIJLOACELOR DE COMUNICARE IN MASA

(adoptata de Comitetul de Ministri la 19 ianuarie 1999, in cadrul celei de-a 656-a reuniuni a Delegatilor Ministrilor)

Comitetul de Ministri, in temeiul articolului 15.b din Statutul Consiliului Europei,

Subliniind importanta ce se atribuie accesului indivizilor la un continut pluralist al mijloacelor de comunicare in masa, in special in domeniul informarii;

Subliniind de asemenea faptul ca mijloacele de comunicare in masa si in special sectorul serviciilor publice de radiodifuziune ar trebui sa permita diferitelor grupuri si

interese in societate - inclusiv minoritatile lingvistice, sociale, economice, culturale sau politice - sa se exprime;

Constatand faptul ca existenta unei multiplicitati de mijloace de comunicare in masa autonome si independente la nivel national, regional si local promoveaza in general pluralismul si democratia;

Amintind ca diversitatea politica si culturala a tipurilor si continuturilor mijloacelor de comunicare in masa este esentiala pentru pluralismul mijloacelor de comunicare in masa;

Subliniind faptul ca Statele ar trebui sa promoveze pluralismul politic si cultural in domeniul mijloacelor de comunicare in masa in conformitate cu articolul 10 al Conventiei europene a drepturilor omului, care garanteaza libertatea de exprimare si de informare, si respectand in mod corespunzator principiul independentei mijloacelor de comunicare in masa;

Recunoscand faptul ca un efort al tuturor Statelor membre si, eventual, la nivel european, este de dorit pentru a promova pluralismul mijloacelor de comunicare in masa;

Recunoscand in acelasi timp ca o lacuna potentiala a cadrului de reglementare existent in materie de proprietate a mijloacelor de comunicare in masa in Europa este tendinta lui de a se concentra in exclusivitate asupra mijloacelor de comunicare in masa traditionale;

Constatand faptul ca exista deja cazuri de limitare sau intarziere a evolutiei in sectorul noilor servicii de comunicare, cum ar fi controlul sistemelor de acces conditional la serviciile digitale de televiziune;

Constatand de asemenea faptul ca stabilirea de pozitii dominante si dezvoltarea concentrarii mijloacelor de comunicare in masa ar putea creste datorita convergentei tehnologice intre domeniile radiodifuziunii, telecomunicatiilor si informaticii;

Constient ca o supraveghere activa a dezvoltarii noilor platforme de difuzare ca Internet-ul si a noilor servicii este necesara pentru a evalua impactul pe care noile strategii comerciale in acest domeniu ar putea sa-l aiba asupra pluralismului;

Convins ca transparenta in ceea ce priveste controlul intreprinderilor din sectorul mijloacelor de comunicare in masa, inclusiv a furnizorilor de continuturi si servicii ale noilor servicii de comunicare, poate contribui la existenta unui peisaj pluralist al mijloacelor de comunicare in masa;

Amintind importanta independentei editoriale a redactiilor;

Constatand faptul ca daca este necesar ca intreprinderile europene din sectorul mijloacelor de comunicare in masa sa se dezvolte, este de asemenea important sa se tina cont si de impactul lor asupra valorilor culturale si sociale;

Amintind orientarile date anterior Statelor membre de catre Consiliul Europei in vederea garantarii pluralismului mijloacelor de comunicare in masa, in special principiile care figureaza in declaratiile si rezolutiile adoptate in cadrul celor de-a 3-a, a 4-a si a 5-a Conferinte ministeriale europene cu privire la politica comunicatiilor de masa (Cipru, octombrie 1991, Praga, decembrie 1994 si Salonic, decembrie 1997), precum si in Recomandarea nr. R (94) 13 a Comitetului de Ministri cu privire la masurile de promovare a transparentei mijloacelor de comunicare in masa;

Amintind de asemenea dispozitiile privind pluralismul mijloacelor de comunicare in masa cuprinse in Protocolul de modificare a Conventiei europene cu privire la televiziunea transfrontaliera;

Tinand cont de lucrarile elaborate in cadrul Uniunii Europene si al altor organizatii internationale in domeniul concentrarii mijloacelor de comunicare in masa si al pluralismului,

Recomanda guvernelor Statelor membre:

i. sa examineze masurile cuprinse in anexa la aceasta recomandare si sa studieze includerea lor in legislatia si practicile lor interne, daca este nevoie, pentru a promova pluralismul mijloacelor de comunicare in masa;

ii. sa evalueze in mod regulat eficienta masurilor adoptate care au drept obiectiv promovarea pluralismului si/sau a mecanismelor anticoncentrare existente si sa examineze necesitatea eventuala de a le revizui in conformitate cu dezvoltarile economice si tehnologice din sectorul mijloacelor de comunicare in masa.

Anexa la Recomandarea nr. R (99) 1

Masuri pentru promovarea pluralismului mijloacelor de comunicare in masa

I. Reglementarea proprietatii: radiodifuziune si presa

Statele membre ar trebui sa examineze introducerea unei legislatii in scopul prevenirii sau contracararii concentrarilor care ar putea pune in pericol pluralismul mijloacelor de comunicare in masa la nivel national, regional sau local.

Statele membre ar trebui sa examineze oportunitatea stabilirii unor plafoane - in legislatia lor sau in procedurile lor de autorizare sau de acordare a licentelor sau prin alte proceduri similare - cu scopul de a limita influenta pe care una si aceeasi intreprindere comerciala sau unul si acelasi grup comercial o poate avea intr-unul sau mai multe din sectoarele mijloacelor de comunicare in masa. Astfel de plafoane ar putea de exemplu lua in considerare partea maxima de audienta sau ar putea lua drept baza veniturile/cifra de afaceri ale mijloacelor de comunicare in masa comerciale. Limitari ale participarii la capitalul intreprinderilor comerciale din sectorul mijloacelor de comunicare in masa ar putea fi de asemenea examinate. Daca astfel de plafoane ar fi introduse, Statele membre ar trebui sa ia in considerare marimea pietelor mijloacelor de comunicare in masa si nivelul resurselor disponibile pe acestea. Societatile care au atins plafoanele autorizate pe o piata data nu ar trebui sa obtina licente suplimentare de radiodifuziune pe aceasta piata.

In afara acestor masuri, instantele nationale insarcinate cu acordarea licentelor pentru radiodifuzorii privati ar trebui sa acorde o atentie deosebita, in exercitarea misiunii lor, promovarii pluralismului mijloacelor de comunicare in masa.

Statele membre ar putea examina oportunitatea de a crea autoritati speciale in sectorul mijloacelor de comunicare in masa care ar fi investite cu dreptul de a actiona impotriva fuziunilor sau altor operatiuni de concentrare care ameninta pluralismul mijloacelor de comunicare in masa, sau de a investi cu un astfel de drept autoritatile de reglementare care exista in sectorul radiodifuziunii. In cazul in care Statele membre nu ar considera acest lucru oportun, autoritatile generale insarcinate cu concurenta ar trebui sa acorde o atentie deosebita pluralismului mijloacelor de comunicare in masa in cadrul examinarii fuziunilor sau altor operatiuni de concentrare din sectorul mijloacelor de comunicare in masa.

Statele membre ar trebui sa examineze adoptarea unor masuri specifice atunci cand integrarea verticala - respectiv controlul elementelor-cheie ale producerii, difuzarii, distribuirii si ale activitatilor conexe de catre aceeasi societate sau acelasi grup - ar putea dauna pluralismului.

II. Noi tehnologii si noi servicii de comunicare

1. Principiu general

Statele membre ar trebui sa supravegheze dezvoltarea noilor mijloacelor de comunicare in masa in vederea luarii oricarei masuri care ar putea sa se dovedeasca necesara pentru a prezerva pluralismul mijloacelor de comunicare in masa si a asigura accesul echitabil al furnizorilor de servicii si de continut la retele precum si cel al publicului la noile servicii de comunicare.

2. Principii referitoare la radiodifuziunea digitala

Data fiind expansiunea sectorului telecomunicatiilor, Statele membre ar trebui sa ia in mod suficient in considerare interesele sectorului de radiodifuziune, avand in vedere contributia sa la pluralismul politic si cultural, in procesul redistribuirii spectrului de frecvente sau alocarii altor resurse de comunicare in urma digitalizarii.

Statele membre ar trebui sa examineze introducerea de reguli cu privire la accesul echitabil, transparent si nediscriminatoriu la sistemele si serviciile care sunt esentiale pentru radiodifuziunea digitala, a mijloacelor pentru a asigura impartialitatea sistemelor de navigare de baza si pentru a conferi autoritatilor de reglementare dreptul de a preveni abuzurile.

In afara acestor masuri, Statele membre ar trebui de asemenea sa examineze posibilitatea si oportunitatea introducerii normelor tehnice comune pentru serviciile digitale de radiodifuziune. Pe de alta parte, dat fiind ca interoperabilitatea sistemelor tehnice poate ajuta la largirea alegerii care este la dispozitia telespectatorilor si la cresterea facilitatii de acces la un pret rezonabil, Statele membre ar trebui sa caute sa asigure cea mai larga compatibilitate posibila intre decoderele digitale.

III. Continutul mijloacelor de comunicare in masa

1. Principiu general

Statele membre ar trebui sa examineze masurile care ar putea fi luate pentru ca un continut variat al mijloacelor de comunicare in masa care reflecta diferite puncte de vedere politice si culturale sa fie pus la dispozitia publicului, tinand cont de importanta care se atribuie garantarii independente editoriale a mijloacelor de comunicare in masa si de interesul pe care masurile adoptate pe o baza voluntara de catre insesi mijloacele de comunicare in masa poate de asemenea sa-l prezinte.

2. Sectorul radiodifuziunii

Statele membre ar trebui sa examineze, daca este necesar si atunci cand aceasta este realizabil, posibilitatea introducerii de masuri care sa vizeze promovarea producerii si difuzarii unui continut diversificat de catre organismele de radiodifuziune. Aceste masuri ar putea, de exemplu, prevedea cerinta ca in cadrul licentelor de radiodifuziune un anumit volum de programe originale, in special programe de stiri si de actualitate, sa fie produs sau comandat de catre radiodifuzori.

Pe de alta parte, in anumite circumstante, cum ar fi exercitarea unei pozitii dominante de catre un radiodifuzor intr-o anumita zona, Statele membre ar putea prevedea

aranjamente referitoare la "impartirea frecventelor" cu scopul de a permite accesul la antena al altor radiodifuzori.

Statele membre ar trebui sa examineze introducerea unor reguli vizand conservarea unui peisaj local pluralist de radio si televiziune, avand grija, in special, ca prin formarea retelelor, intelese ca o furnizare centralizata de programe si servicii conexe, sa nu se afecteze pluralismul.

3. Sectorul presei

Statele membre ar trebui sa aiba grija ca o varietate suficienta de surse de informare sa fie disponibila pentru a asigura pluralismul aprovizionarii intreprinderilor de presa.

IV. Proprietate si responsabilitate editoriala

Statele membre ar trebui sa incurajeze mijloacele de comunicare in masa sa-si consolideze in mod voluntar independenta editoriala si jurnalistica prin intermediul unor statute editoriale sau al altor mijloace de autoreglementare.

V. Serviciul public de radiodifuziune

Statele membre ar trebui sa mentina radiodifuziunea de serviciu public si sa-i permita sa se dezvolte pentru a putea utiliza posibilitatile oferite de noile tehnologii si noile servicii de comunicare.

Statele membre ar trebui sa examineze mijloacele de a dezvolta forme de consultare a publicului de catre organismele de radiodifuziune de serviciu public, ceea ce ar putea include crearea unor comitete de programare consultative, cu scopul de a reflecta, in politica lor in materie de programe, necesitatile si asteptarile diferitelor grupuri ale societatii.

Statele membre ar trebui sa defineasca mijloacele de natura sa asigure o finantare sigura si corespunzatoare pentru radiodifuzorii de serviciu public, putandu-se asocia o finantare publica cu veniturile comerciale.

Statele membre ar trebui sa examineze mentinerea regulilor de "transport obligatoriu" in privinta retelelor prin cablu in perspectiva introducerii sistemelor digitale. Reguli similare ar putea fi luate in considerare, daca este necesar, si pentru alte mijloace de distribuire si alte platforme de difuzare.

VI. Masuri de sustinere a mijloacelor de comunicare in masa

Statele membre ar putea examina posibilitatea introducerii unor sisteme de sustinere financiara directa sau indirecta a mijloacelor de comunicare in masa din sectoarele presei scrise si radiodifuziunii, in special la nivel regional si local, in vederea promovarii pluralismului si diversitatii mijloacelor de comunicare in masa. Acordarea de subventii pentru mijloacele de comunicare in masa scrise sau radiodifuzate care utilizeaza limbile minoritare ar putea de asemenea sa fie examinate.

In afara masurilor de sustinere pentru crearea, producerea si distribuirea continuturilor audiovizuale si de alte tipuri, care aduc o contributie de valoare la pluralismul mijloacelor de comunicare in masa, Statele membre ar putea de asemenea sa examineze masuri de sustinere de natura sa promoveze crearea de noi intreprinderi in sectorul mijloacelor de comunicare in masa sau sa asiste mijloacele de comunicare in masa care se confrunta cu dificultati sau care sunt obligate sa se adapteze la schimbari structurale sau tehnologice.

Fara a neglija aspectul concurentei, toate masurile de sustinere mentionate mai sus ar trebui sa fie acordate in baza unor criterii obiective si nepartizane, in cadrul unor proceduri transparente, si sa fie supuse unui control independent. Modalitatile de acordare a sustinerii ar trebui sa fie reexaminata periodic in scopul de a evita orice incurajare intamplatoare a procesului de concentrare a mijloacelor de comunicare in masa sau orice imbogatire nejustificata a intreprinderilor care beneficiaza de aceasta sustinere.

VII. Cercetare stiintifica

Statele membre ar trebui sa sustina cercetarea stiintifica si studiile in domeniul concentrarilor mijloacelor de comunicare in masa si al pluralismului, mai ales in ceea ce priveste impactul noilor tehnologii si al noilor servicii de comunicare.

MEMORANDUM EXPLICATIV LA RECOMANDAREA NR. R (99) 1

A COMITETULUI DE MINISTRI CATRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE LA MASURILE DE PROMOVARE A PLURALISMULUI MIJLOACELOR DE COMUNICARE IN MASA

Introducere

1. Interesul Consiliului Europei pentru problema concentrarilor mijloacelor de comunicare in masa si a pluralismului este strans legat de angajamentul sau in favoarea libertatii de exprimare si a mentinerii diversitatii culturale in Europa. Pentru a asista Statele membre in definirea unui cadru corespunzator in acest domeniu, s-a considerat oportun sa se elaboreze linii directoare destinate sa favorizeze pluralismul si sa garanteze ca un grad minim de diversitate la nivelul ofertei mijloacelor de comunicare in masa este asigurat in intreaga Europa.

2. Acestea fiind spuse, si data fiind diversitatea observata in peisajul mijloacelor de comunicare in masa si in sistemele juridice ale Statelor membre, obiectivul global al acestei Recomandari este de a sugera, intr-un mod neobligatoriu, un anumit numar de principii sau masuri susceptibile de a asista Statele membre in cadrul elaborarii regulilor nationale proprii cu privire la protejarea pluralismului si la limitarea concentrarilor.

3. In sensul acestei Recomandari, notiunea de "pluralism al mijloacelor de comunicare in masa" este inteleasa in sensul unei diversitati a ofertei, reflectata, de exemplu, in existenta unei pluralitati a mijloacelor de comunicare in masa independente si autonome (ceea ce se numeste in general pluralism structural), precum si a unei diversitati a tipurilor de mijloace de comunicare in masa si a continuturilor (puncte de vedere si opinii) propuse publicului. Aspectele structural/cantitativ si calitativ fac parte ambele din notiunea de pluralism al mijloacelor de comunicare in masa. Trebuie subliniat ca pluralismul se manifesta prin diversitatea productiilor mijloacelor de comunicare in masa oferite publicului, ceea ce nu corespunde in mod necesar consumului efectiv facut.

4. Conceptul de pluralism comporta doua aspecte. Pluralismul politic se bazeaza pe necesitatea de a reprezenta, in interesul democratiei, un evantai larg de opinii si optiuni politice diferite in mijloacele de comunicare in masa. Democratia ar fi intr-adevar in pericol daca o anumita voce ar urma de una singura sa puna stapanire pe ansamblul mijloacelor de comunicare in masa si sa aiba puterea de a propaga un punct de vedere unic. Pluralismul cultural raspunde necesitatii diverselor componente culturale ale societatii de a se exprima in mijloacele de comunicare in masa.

Comentarii asupra dispozitiilor Recomandarii

I. Reglementarea proprietatii: radiodifuziunea si presa

5. S-a estimat ca notiunea de praguri admisibile in ceea ce priveste partea pe care o singura intreprindere sau un singur grup de comunicare poate fi autorizat sa o controleze in unul sau mai multe sectoare ale mijloacelor de comunicare in masa este un criteriu eficient pentru a preveni concentrarea mijloacelor de comunicare in masa si a proteja pluralismul. Aceste praguri pot sa se bazeze pe unul sau mai multe elemente, cum ar fi partea de audienta realizata de o intreprindere, cifra sa de afaceri sau limitele partii sale de capital.

6. Pragurile exprimate in termeni de parte de audienta pentru societatile de presa, de radio si televiziune, calculate in procentaje din numarul total de telespectatori, de ascultatori sau de cititori in zona de difuzare a societatii vizate au fost subiectul unor largi dezbateri in ultimii ani, atat in diferite tari cat si la nivel european, si devin una din metodele de predilectie a reglementarilor care urmaresc sa protejeze pluralismul. In sens invers, masurile bazate pe limitarea participarilor detinute in intreprinderile de comunicare sunt din ce in ce mai putin utilizate de catre Statele membre pentru ca pot fi usor ocolite de catre societati si sunt in consecinta mai putin eficiente.

7. S-a considerat ca introducerea eventuala a unei limite stabilite la 30% din audienta pentru fiecare mijloc de comunicare in masa, pentru grupurile de presa, de radio si de televiziune in zonele lor de difuzare respective, combinata cu o limita maxima pentru toate mijloacele de comunicare in masa luate impreuna stabilita la 10% din piata pe care opereaza un furnizor, ar putea constitui un plafon acceptabil pentru a garanta un nivel de pluralism rezonabil dat fiind ca ar urma sa garanteze prezenta a cel putin patru operatori diferiti in sectorul de presa, de radio si de televiziune si a 10 furnizori diferiti pe piata in ansamblul acesteia.

8. Cu toate acestea, Recomandarea se limiteaza la a solicita Statelor membre sa examineze oportunitatea definirii pragurilor, fara a indica limitele maxime. Limitele maxime de parte de audienta, de capital sau de venit ar trebui sa fie determinate cu precizie la nivel national, in functie de gradul de dispersare a proprietatii, estimat viabil din punct de vedere economic pe piata in cauza.

9. Se considera ca limitele de parte de audienta pot fi instrumente interesante pentru a salvagarda pluralismul, chiar daca trebuie recunoscut faptul ca acestea sunt dificil de aplicat in practica. De aceea, in cazul in care Statele membre introduc astfel de limite pentru radiodifuzorii comerciali, ele ar trebui sa prevada de asemenea un anumit numar de masuri complementare care s-ar aplica atunci cand o intreprindere a atins limitele autorizate. O posibilitate ar putea fi de a nu mai acorda alte licente de radiodifuziune unor astfel de societati. Daca nu este prevazuta nici o masura complementara de acest tip, pragurile stabilite ar putea sa se dovedeasca inoperante pentru a salvagarda pluralismul.

10. Este in general admis faptul ca instantele de reglementare a sectorului radiodifuziunii (sau institutiile nationale similare responsabile de acordarea licentelor pentru radiodifuzorii privati) pot avea un rol important in protectia si promovarea pluralismului, de exemplu, prin acordarea de licente pentru grupuri sau interese minoritare. In realitate, procedura de eliberare a licentelor ofera o ocazie unica de a obtine informatii despre societatea care solicita o autorizare si despre natura programelor si serviciilor pe care intentioneaza sa le propuna. Prin urmare, autoritatile care acorda licente ar trebui sa asigure ca publicului sa-i fie oferite programe diverse si pluraliste.

11. O alta masura prevazuta in acest capitol se refera la posibilitatea de a crea autoritati specifice pentru mijloacele de comunicare in masa si de a le investi cu un drept de interventie in caz de operatiuni de concentrare prejudiciabile. Deocamdata, acest tip de organism exista doar in cateva tari. In una dintre acestea, autoritatea de control al mijloacelor de comunicare in masa nou creata a fost imputernicita sa aplice

amenzi societăților care procedea la achiziții sau la fuziuni sau care încheie acorduri de aceeași natură atunci când aceste operațiuni sunt potențial prejudiciabile pentru libertatea de exprimare și diversitatea mijloacelor de comunicare în masă. Neobservarea deciziilor acestui organism poate antrena pedepse privative de libertate. Ratiunea conferirii unor astfel de drepturi acestei autorități este de a-i asigura eficiența. Crearea sa este totuși încă prea recentă pentru a fi posibil să i se aprecieze rezultatele și eficiența în ceea ce privește protecția pluralismului.

12. Ultima dispoziție expusă în această parte se referă la fenomenul integrării verticale din sectorul radiodifuziunii, respectiv la faptul că o singură societate sau un singur grup controlează diferite faze ale lanțului de producție economică, mai cu seamă producerea și distribuirea produselor audiovizuale. Integrarea verticală este o strategie curentă în rândul operatorilor de servicii de radiodifuziune tradiționale și este încurajată actualmente de caracteristicile economice ale sectorului radiodifuziunii. Întrucât există argumente pentru a tolera un anumit nivel de integrare verticală în acest sector, mai multe State membre nu au emis nici o regulă strictă în privința acestui tip de concentrare. Recomandarea se limitează deci la menționarea acestui fenomen, solicitând Statelor membre să prevadă măsuri specifice pentru cazurile în care o singură societate ar controla elementele-cheie ale difuziunii și ale activităților conexe iar această situație de fapt ar reprezenta o amenințare pentru pluralism. Și aici, Statelor membre le revine sarcina de a determina gradul de integrare verticală de la care pluralismul este amenințat. Recomandarea se limitează să atragă atenția asupra problemei și să solicite Statelor membre să o ia în considerare.

13. Trebuie subliniat faptul că dacă existența unei multiplicități de proprietari distincti și autonomi în sectorul radiodifuziunii și al presei scrise este un factor propice pluralismului politic și cultural, ea nu permite garantarea, în mod cert, a diversității producției mijloacelor de comunicare în masă. Astfel, atunci când proprietarii de mijloace de comunicare în masă utilizează același conținut sau aceleași surse de informație ca și concurenții lor, rezultă de aici o uniformizare a producției, oricare ar fi structurile de proprietate. În consecință, pentru a asigura pluralismul politic și cultural, este necesar, poate, să se recurgă la măsuri mai drastice decât simplele restricții referitoare la proprietate.

II. Noi tehnologii și noi servicii de comunicare

Principiu general

14. În multe țări europene, evoluția rapidă a noilor canale de difuzare a informației, în special a Internet-ului, vine să lărgască vastul ansamblu al produselor mijloacelor de comunicare în masă și multimedia accesibile publicului. Totuși, convergența între mijloacele de comunicare în masă, informatica și telecomunicațiile a favorizat, în același timp, apariția alianțelor multisectorale de tip nou. Noile mijloace de comunicare în masă nu sunt deci în nici un fel impermeabile la tendințele monopolistice sau oligopolistice, astfel că nu este exclusă, mai ales într-un peisaj al mijloacelor de comunicare în masă mai larg și mai evoluat, posibilitatea ca pluralismul să fie afectat de o concentrare excesivă a proprietății mijloacelor de comunicare în masă.

15. Poziții dominante pe piața noilor servicii de comunicare au fost deja observate și se consideră că este un teren propice dezvoltării lor, mai ales prin intermediul controlului exercitat de către anumiți operatori asupra punctelor de acces. Faptul că întreprinderile pioniere în exploatarea unor noi piețe de mijloace de comunicare în masă profita de "avantajul primului ocupant" pentru a exercita o putere considerabilă asupra acestor piețe este de asemenea un motiv de preocupare.

16. Având în vedere aceste elemente, Recomandarea formulează un principiu general în atenția Statelor membre, invitându-le să supravegheze evoluțiile care intervin în sectorul noilor servicii de comunicare și să adopte măsuri legislative, sau de altă natură, care s-ar putea dovedi necesare în scopul prezervării pluralismului mijloacelor de comunicare în masă. Ea amintește totodată unul din principiile de bază ale sectorului

telecomunicatiilor, si anume principiul "deschiderii retelelor" si subliniaza ca operatorii ar trebui sa permita accesul persoanelor terte in conditii echitabile pentru a garanta o larga difuzare a noilor mijloace de comunicare in masa.

Principii referitoare la radiodifuziunea digitala

17. Deocamdata, putine tari europene au introdus televiziunea digitala pe o baza comerciala la scara mare, dar mai ales in acest domeniu practicile anticoncurentiale si problema punctilor de acces risca cel mai mult sa vada lumina zilei. Este anticipata de pe acum o "tentatie" din partea operatorilor de a exercita un control abuziv al tehnologiei proprietare sau din partea radiodifuzorilor digitali care sunt integrati vertical de a practica o discriminare in favoarea propriilor lor servicii, si deci aparitia unui comportament relativ anticoncurential.

18. Majoritatea Statelor membre ale Consiliului Europei si-au manifestat interesul de a urmari indeaproape evolutiile in domeniul radiodifuziunii digitale si sunt favorabile unei modalitati de abordare europene coordonate in acest sector. Totusi, un anumit grad de asteptare continua sa se manifeste in ceea ce priveste o eventuala initiativa de natura reglementara. Unii estimeaza ca anumite reguli stricte care sa urmareasca salvagardarea concurentei si a pluralismului sau care vizeaza aspectele tehnice ale televiziunii digitale ar risca sa aiba un impact negativ asupra investitiilor si sa franeze dezvoltarea acestei pietee aflate in expansiune.

19. Problema fundamentala care se pune este de a sti daca trebuie, pentru binele consumatorilor europeni de informatii, sa fie impuse norme comune/deschise in ceea ce priveste componentele televiziunii digitale, adica, in special, interfetele pentru sistemele de acces conditionale (SAC), ghidurile electronice de programe (GEP) si interfetele de programe de aplicatii (IPA). Pana in prezent, operatorii din sector, reuniti in cadrul consortiului Digital Video Broadcasting (DVB) Project, au ajuns la un acord in privinta unei interfete comune pentru SAC-uri (care, de altfel, nu este obligatorie sau de o utilizare generala), in timp ce munca asupra IPA-urilor comune continua.

20. Totusi, o solutie intermediara mentionata in Recomandare, care ar putea contribui la deschiderea punctilor digitale in jurul SAC-urilor, serviciilor de gestiune a abonatilor (SGA), ghidurilor de programe electronice (GPE) si IPA-urilor, ar fi aceea de a adopta reguli privind accesul deschis, transparent si nediscriminatoriu la sisteme/servicii de televiziune digitale, precum si exigente de impartialitate pentru sistemele de navigatie. Se considera de asemenea important ca autoritatile de reglementare (radiodifuziune, telecomunicatii sau altele) sa detina puteri suficiente pentru a preveni orice abuz si pentru a aplica reguli fixe in acest domeniu.

21. Deschiderea sistemelor de acces conditional (tehnologia decoderelor) a declansat deja "batalii" si conflicte juridice intre diferite platforme de radiodifuziune in mai multe tari europene. Principalul "gat de strangulare" determinat de utilizarea SAC-urilor (incorporate sau inaccesibile) detinute de catre un operator dat este ca acesta va furniza serviciile sale doar utilizatorilor sistemului sau de decodare si va refuza altor radiodifuzori accesul la sistemul sau. In afara de acest refuz de acces la serviciile concurentiale, operatorul proprietar al unui SAC poate de asemenea sa faca presiuni asupra noilor veniti pentru ca acestia sa-i utilizeze sistemul.

22. Exista deci numeroase argumente in favoarea unei reglementari care sa garanteze deschiderea SAC-urilor, fie ca aceasta ar fi din punctul de vedere al concurentei economice fie al intereselor consumatorilor de productii audiovizuale. Interesul publicului este luat mai mult in considerare atunci cand se utilizeaza un sistem de decodare deschis si compatibil care permite trecerea de la o oferta de difuzare digitala la alta fara sa fie nevoie sa se schimbe decoderul, sau cel putin o interfata standard de conectare care permite sa se treaca usor de la o cartela SAC la alta.

23. Totodata, cadrul reglementar actual pentru cele 15 tari membre ale Uniunii Europene este constituit de Directiva 95/47/CEE cu privire la standardele de televiziune, care autorizeaza utilizarea sistemelor de acces conditional proprietare cu conditia ca acestea sa fie exploatare si deschise radiodifuzorilor pe o baza echitabila, rezonabila si nediscriminatorie.

24. Din aceasta cauza, si data fiind flexibilitatea necesara pentru a evita ca dezvoltarea acestei pietee sa fie impiedicata, in momentul de fata nu este posibil sa se impuna sisteme de acces conditional deschise in Europa. Mai multi radiodifuzori utilizeaza deja propriile lor sisteme si o trecere la un sistem deschis ar fi un proces destul de lung.

25. Astfel, Recomandarea solicita pur si simplu Statelor membre sa examineze problema normelor comune pentru televiziunea digitala si le incurajeaza sa aiba in vedere introducerea lor, daca estimeaza acest lucru ca fiind fezabil si dezirabil. Desi normele de acest fel par a fi dificil de prevazut in circumstantele actuale si s-ar ciocni de o anumita rezistenta din partea unor actori industriali, ar putea fi totusi prevazute reguli care sa impuna norme comune pentru viitoarea generatie de echipamente televizuale. Pe de alta parte, pentru a depasi problemele provocate de lipsa de compatibilitate intre sistemele de decodare numerica utilizate de diferiti operatori europeni, Recomandarea subliniaza faptul ca Statele membre ar trebui sa se straduiasca sa asigure cea mai larga compatibilitate posibila intre decodere.

26. Un alt punct abordat in acest capitol vizeaza atribuirea frecventelor pentru difuzarea digitala. Daca este deja dovedit ca digitalizarea mareste cantitatea serviciilor disponibile, se poate de pe acum prevedea ca proliferarea tehnicilor de comunicare fara cablu, a televiziunii digitale si a altor noi servicii de comunicare va provoca o vanatoare de frecvente. In acest sens, Recomandarea invita guvernele sa ia in considerare necesitatile sectorului de radiodifuziune in cadrul atribuirii frecventelor. Ea insista in mod deosebit asupra necesitatii, fata de expansiunea rapida a industriei comunicatiilor mobile, de a rezerva spatiu adecvat pentru industria de televiziune, dat fiind aportul acesteia din urma la pluralismul politic si cultural.

III. Continutul mijloacelor de comunicare in masa

Principiu general

27. Diversitatea continutului mijloacelor de comunicare in masa este un aspect important al pluralismului politic si cultural. Diversitatea proprietatii va fi o garantie a diversitatii productiilor mijloacelor de comunicare in masa atata timp cat consolidarea sau punerea in comun a continutului editorial intre mijloace de comunicare in masa apartinand unor proprietari diferiti va fi descurajata. Totodata, raportul dintre pluralitatea proprietarilor si eterogenitatea productiei fiind intr-o anumita masura ambiguu, nu este sigur ca restrictiile referitoare la proprietate sunt suficiente pentru a garanta diversitatea productiei. Alte masuri ar trebui sa fie utilizate in paralel cu aceste restrictii pentru a favoriza pluralismul ofertei mijloacelor de comunicare in masa. De aceea Recomandarea incurajeaza Statele membre sa studieze o serie de alte masuri eventuale pentru a promova pluralitatea continuturilor informationale transmise de catre mijloacele de comunicare in masa. Trebuie amintit ca orice masura intreprinsa ar trebui sa respecte principiul fundamental al independentei editoriale a mijloacelor de comunicare in masa. In acelasi sens, acest principiu general subliniaza valoarea masurilor de autoreglementare luate de insesi mijloacele de comunicare in masa.

Principii referitoare la sectorul radiodifuziunii

28. In ceea ce priveste sectorul radiodifuziunii, se admite ca regulile referitoare la producerea si la difuzarea continuturilor diverse pot fi un bun mijloc de a promova pluralismul. Recomandarea mentioneaza "cote" de productii originale, in special in scopul de a garanta ca serviciile de radio si de televiziune rezerva o proportie minima

a timpului lor de antena continuturilor - si in special informatiilor si subiectelor de actualitate - care provin in exclusivitate de la acel serviciu, adica emisiunilor pe care le-a realizat el insusi sau pe care le-a solicitat unui producator independent. Masurile de acest tip pot contribui la contrabalansarea tendintei diferitilor operatori de a se baza pe aceleasi surse jurnalistice si de a utiliza aceleasi "materii prime", ceea ce conduce la uniformizarea productiilor si ameninta pluralismul mijloacelor de comunicare in masa.

29. Totusi, este adevarat ca a impune direct sursele de unde trebuie sa provina continutul emisiunilor ar putea constitui o violare a libertatii de exprimare si a libertatii intreprinderilor de comunicare de a-si gestiona resursele asa cum considera necesar. Le revine Statelor membre, in cazul in care acestea estimeaza ca o omogenitate excesiva a productiilor livrate de catre mijloacele de comunicare in masa este daunatoare, sarcina de a decide daca o interventie reglementara urmarind fixarea cotelor de productii originale este justificata pentru a prezerva caracterul pluralist al originii continutului emisiunilor. In orice caz, cotele de productii originale nu vor crea probleme radiodifuzorilor terestri europeni traditionali, multi dintre acestia producand deja o importanta parte a emisiunilor pe care le difuzeaza. Astfel de cote par a fi mai putin logice pentru canalele tematice (informatii, sport, filme, documentare, etc.), care ar trebui sa fie tratate separat.

30. O alta masura, care poate fi avuta in vedere si care este mentionata in acest capitol se refera la aranjamentele privind "partajarea frecventelor" pentru a permite accesul radiodifuzorilor independenti (detinatori ai unei licente) la serviciile de programe ale unui operator mare. Dar acest tip de masura ar putea fi dificil de pus in aplicare (desi unele tari europene prevad deja ferestre de programare in legile lor). Prin urmare, Recomandarea nu prevede aceasta posibilitate decat pentru cazurile exceptionale, de exemplu, atunci cand un radiodifuzor se afla in pozitie dominanta. In acest caz, ar trebui sa se prevada ca acest operator sa rezerve o portiune de difuzare producatorilor independenti care n-ar avea altfel posibilitatea de a avea acces la antena. In cazul in care masuri de acest tip ar fi puse in practica, ar trebui sa se garanteze ca acestea nu conduc la o ingerinta a Statului in programele radiodifuzorilor.

Principii referitoare la presa scrisa

31. Se considera ca este crucial pentru diversitatea in sectorul presei scrise de a avea o varietate si un mare numar de surse de informatie la care intreprinderile de presa ar putea apela. S-a remarcat ca ziarele au tendinta de a utiliza aceleasi agentii de presa si aceleasi surse de continut, ceea ce in final conduce la o standardizare a produselor. Tinand cont ca o astfel de tendinta ameninta pluralismul, Recomandarea incurajeaza Statele membre sa examineze unele masuri pentru a vedea ca un numar suficient de surse de informatie (in special agentii de presa) sa existe la nivel national. Se estimeaza ca un instrument eficient in acest scop ar putea fi dreptul concurentei.

IV. Proprietatea si responsabilitatea editoriala

32. Problema proprietatii mijloacelor de comunicare in masa si a modului in care proprietarii pot influenta linia editoriala a produselor lor are implicatii la nivelul pluralismului mijloacelor de comunicare in masa. Pluralismul este, in general, considerat mai bine protejat atunci cand exista o separatie clara intre proprietate si responsabilitatea editoriala. Astfel, in multe tari, proprietarii de mijloace de comunicare in masa au dreptul de a defini linia politica/editoriala a acestora si orice masura prin care s-ar urmari ca acestia sa fie impiedicati de a se implica in functionarea concreta a societatii lor ar fi foarte dificil de acceptat. Relatia dintre redactori si proprietari este constitutional reglementata in unele tari.

33. Recomandarea nu stabileste deci nici o directiva in aceasta privinta si indica pur si simplu ca Statele membre ar putea examina mijloacele pentru a incuraja intreprinderile de comunicare sa recunoasca redactorilor lor dreptul de a decide in

cazul problemelor editoriale. Este evident ca aceasta problema este, inainte de toate, o problema de autoreglementare.

34. Trebuie totodata mentionate in acest memorandum explicativ, in atentia Statelor membre care ar considera ca o initiativa reglementara in acest domeniu este necesara, cateva dintre masurile care pot fi prevazute pentru a impiedica proprietarii de a influenta continutul editorial al produselor mijloacelor de comunicare in masa pe care le controleaza. O posibilitate, deja utilizata in numeroase tari europene, este incheierea "acordurilor editoriale" intre proprietari si redactii in scopul asigurarii independentei acestora din urma fata de proprietari, in toate deciziile editoriale. Conditiiile acestor acorduri sunt variabile si sunt in general fondate pe principii informale sau pe o declaratie de intentii. Pot fi gasite totusi exemple de acorduri editoriale definite in cadrul legilor sau masurilor statutare.

35. Este de asemenea important sa se cunoasca cine este imputernicit sa concedieze sau sa inlocuiasca redactorii sau alte persoane-cheie. Daca un proprietar are dreptul de a concedia sau de a alege noi responsabili, el poate utiliza acest drept pentru a modela politica editoriala fara sa aiba vreodata nevoie sa intervina direct in continutul informatiei date. Acest drept poate fi utilizat pentru stabilirea unei culturi a supunerii si a autocenzurii in randul jurnalistilor. Pentru a contracara acest comportament, se poate prevedea ca redactia sa beneficieze de un drept de supraveghere si de veto asupra numirilor si concedierilor personalului-cheie. In aceeasi ordine de idei, se poate prevedea, in paralel cu acordurile editoriale, un sistem de despagubire in beneficiul membrilor redactiei care ar dori sa demisioneze in cazul schimbarii proprietarului. Este vorba de clauza cunoscuta sub numele de "clauza de constiinta", care este prevazuta de lege in mai multe tari europene.

V. Radiodifuziunea de serviciu public

36. Conceptele democratiei, drepturilor omului si liberei circulatii a informatiei si a ideilor sunt in mod inextricabil legate de notiunea de serviciu public de radiodifuziune. Trebuie de asemenea recunoscut faptul ca cauza pluralismului este bine servita de existenta organismelor de radiodifuziune finantate din fonduri publice si cu vocatie necomerciala a caror ratiune de a fi este de a furniza programe diversificate si de calitate, precum si de a prezenta actualitatea in mod precis si impartial. In acest sens, este important sa se aminteasca Recomandarea nr. R (96) 10 a Consiliului European, care subliniaza necesitatea de a garanta independenta radiodifuzorilor de serviciu public. In plus, ar trebui examinate mijloacele de a intari pluralismul intern al acestor radiodifuzori.

37. Avand in vedere evolutiile economice si tehnologice in curs in sectorul mijloacelor de comunicare in masa, mai multe chestiuni s-au pus recent in discutie in ceea ce priveste viitorul serviciului public de radiodifuziune. Recomandarea isi aduce contributia la aceste dezbateri si subliniaza importanta mentinerii si sustinerii sistemelor de radiodifuziune de serviciu public in tranzitia si adaptarea lor la mediul digital.

38. O masura institutionala pentru a promova diversitatea de programare a radiodifuzorilor de serviciu public este de asemenea examinata in acest capitol. Ea se refera la stabilirea unor comitete consultative de programare compuse din reprezentanti ai publicului, precum si din specialisti in materie de audiovizual. Este vorba de a incredinta acestor comitete un rol consultativ in domeniul politicii de programare. Se estimeaza ca aceste organisme de consultare publica ar putea fi utile in promovarea impartialitatii si diversitatii politicii de programare a radiodifuzorilor de serviciu public (desi nu ar trebui sa fie tratate ca organe superioare fata de personalul independent al redactiilor).

39. Se mentioneaza de asemenea ca este necesar sa se prevada modalitati corespunzatoare si sigure pentru finantarea organismelor publice de radiodifuziune, in acord cu orientarile definite in textele anterioare ale Consiliului European, precum Rezolutia cu

privire la viitorul serviciului public de radiodifuziune adoptata la Conferinta ministeriala de la Praga cu privire la politica comunicatiilor de masa (decembrie 1994). In acest sens, Recomandarea stabileste ca finantarea publica sau mixta (publica si comerciala) ar trebui sa fie posibila si lasa Statelor membre grija de a alege sistemul de finantare corespunzator. O finantare exclusiv publica are avantajul ca asigura un anumit grad de independenta fata de constrangerile comerciale si deci protejeaza interesul public si interesele minoritare. Pe de alta parte, finantarea comerciala intareste baza financiara a radiodifuzorilor de serviciu public si poate sa le permita sa ramana competitivi, in special in tarile in care finantarea publica este precara si nu poate, singura, sa garanteze o finantare stabila.

40. Obligatia la care sunt supusi operatorii si retelele cablate de a transporta canalele de serviciu public de radiodifuziune este pe larg raspandita in tarile europene. Pentru a garanta disponibilitatea neintrerupta a acestor canale, Recomandarea solicita Statelor membre sa mentina reguli de "must carry" pentru retelele cablate si sa prevada introducerea lor pentru noile platforme de difuzare care apar ca urmare a digitalizarii. Se considera ca regulile de "must carry" ar trebui sa se aplice cu prioritate atunci cand un operator al unei noi platforme de difuzare detine monopolul de jure sau de facto, pentru a garanta accesul tuturor la programele radiodifuzorilor de serviciu public, asa cum misiunea lor o cere.

VI. Masuri de sustinere in favoarea mijloacelor de comunicare in masa

41. Masurile de sustinere in favoarea mijloacelor de comunicare in masa se repartizeaza in general in doua categorii: subventiile directe si masurile de incitare indirecte, cum ar fi facilitatile fiscale. Acest tip de masuri poate fi util pentru a intari pluralismul si diversitatea mijloacelor de comunicare in masa si pentru a contrabalansa distorsiunile si caderile pietei. Totusi, unele tari nu aplica acest tip de politica, considerat incompatibil cu principiul independentei mijloacelor de comunicare in masa fata de Stat.

42. Este de asemenea adevarat ca masurile de sustinere financiara pot sa perturbeze functionarea pietei si sa-i modifice structurile. Este deci esential, atunci cand o politica de subventii este implementata cu scopul de a sustine pluralismul, sa se defineasca criteriile obiective pentru acordarea acestei asistente. Pentru a evita orice interferenta, suma, durata si structura masurilor de asistenta trebuie sa fie clar definite din timp. Recomandarea insista asupra acestui punct si nu stabileste o distinctie intre asistenta acordata presei sau cea acordata radiourilor si televiziunilor private. Ambele tipuri de mijloace de comunicare in masa ar trebui, in principiu, sa poata beneficia de o sustinere. In afara de aceasta, Recomandarea subliniaza faptul ca trebuie acordata o atentie deosebita mijloacelor de comunicare in masa locale si regionale dat fiind ca acestea dispun in general de resurse mai slabe decat omologii lor nationali si functioneaza cu mijloace mai reduse.

43. Recomandarea recunoaste ca sistemele de sustinere financiara a productiei audiovizuale in general (cinema, radiodifuziune si alte tipuri de continut multimedia) sunt esentiale pentru intarirea pluralismului cultural. In acest sens, se considera ca sistemele europene de finantare existente (pentru productia cinematografica si alte productii audiovizuale), cum ar fi Programul MEDIA al Uniunii Europene si fondurile de coproductie EURIMAGES ale Consiliului European, ar trebui sa fie sustinute in continuare. Recomandarea recunoaste de asemenea importanta crearii unor sisteme de distribuire eficiente.

44. In afara de sistemele de sustinere care vizeaza incurajarea productiei audiovizuale, alte obiective, mai specifice, ar putea fi urmarite prin intermediul subventiilor. In unele tari, acestea servesc pentru a ajuta noii veniti pe piata sau acele mijloace de comunicare in masa care fara aceasta sustinere nu ar putea supravietui pe o piata concurentiala. In alte tari, acestea urmaresc doar sa mentina in stare de functionare structurile mijloacelor de comunicare in masa existente. Toate aceste modalitati de abordare sunt in egala masura acceptabile. Statele membre ar trebui sa-si orienteze

politica lor de subventionare in functie de specificul mijloacelor de comunicare in masa.

VII. Cercetare stiintifica

45. Tinand cont de relatia complexa si uneori ambigua intre concentrarile mijloacelor de comunicare in masa si pluralism, se considera important ca in acest domeniu sa fie efectuate cercetari suplimentare. Prin urmare, Statele membre sunt invitate sa solicite sau sa sustina cercetari asupra acestui subiect. Studiile viitoare ar trebui sa se concentreze in principal asupra impactului specific al noilor tehnologii si al noilor servicii de comunicare asupra pluralismului.

* * *

CONSILIUL EUROPEI

COMITETUL DE MINISTRI

RECOMANDAREA Nr. R (2000) 7 a

COMITETULUI DE MINISTRI CATRE STATELE MEMBRE CU PRIVIRE LA DREPTUL JURNALISTILOR DE A NU-SI DEZVALUI SURSELE DE INFORMATIE

(adoptata de Comitetul de Ministri la 8 martie 2000, in cadrul celei de-a 701-a reuniuni a Comitetului de Ministri)

Comitetul de Ministri, in temeiul articolului 15.b din Statutul Consiliului Europei,

Considerand ca scopul Consiliului Europei este de a realiza o uniune mai stransa intre membrii sai pentru a salvarda si a promova idealurile si principiile care sunt patrimoniul lor comun;

Amintind angajamentul Statelor membre de a respecta dreptul fundamental la libertatea de exprimare, asa cum este acesta garantat de articolul 10 al Conventiei pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale;

Reafirmand faptul ca dreptul la libertatea de exprimare si de informare constituie unul din fundamentele esentiale ale unei societati democratice si una din conditiile primordiale ale progresului sau si ale dezvoltarii oricarui individ, asa cum o proclama Declaratia din 1982 cu privire la libertatea de exprimare si de informare;

Reafirmand necesitatea pentru societatile democratice de a folosi mijloace corespunzatoare pentru promovarea dezvoltarii mijloacelor de comunicare in masa libere, independente si pluraliste;

Recunoscand faptul ca exercitarea libera si fara piedici a jurnalismului este consacrata de dreptul la libertatea de exprimare si constituie o conditie prealabila fundamentala pentru dreptul publicului de a fi informat despre problemele de interes general;

Convins ca protejarea surselor de informatie ale jurnalistilor constituie o conditie esentiala pentru ca jurnalistii sa poata lucra liber, precum si pentru libertatea mijloacelor de comunicare in masa;

Amintind ca numerosi jurnalisti au prevazut in codurile de conduita profesionale obligatia de a nu dezvalui sursele lor de informatie in cazul in care au primit aceasta informatie cu titlu confidential;

Amintind ca protectia jurnalistilor si a surselor lor a fost instaurata in sistemele juridice ale unor State membre;

Amintind de asemenea ca exercitarea de catre jurnalisti a dreptului lor de a nu dezvalui sursele lor de informatie comporta obligatii si responsabilitati, asa cum este indicat in articolul 10 al Conventiei pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale;

Luand act de Rezolutia din 1994 a Parlamentului European cu privire la secretul surselor de informatie ale jurnalistilor si la dreptul functionarilor de a divulga informatiile de care dispun;

Luand act de Rezolutia nr. 2 cu privire la libertatile jurnalistice si drepturile omului a celei de a 4-a Conferinte ministeriale europene cu privire la politica comunicatiilor de masa, care a avut loc la Praga in decembrie 1994, si amintind Recomandarea nr. R (96) 4 cu privire la protejarea jurnalistilor in situatii de conflict si de tensiune,

Recomanda guvernelor Statelor membre:

1. sa puna in aplicare in dreptul si in practica lor interne principiile anexate la prezenta recomandare,
2. sa difuzeze pe larg aceasta recomandare si principiile care ii sunt anexate, insotindu-le, eventual, de o traducere, si
3. sa aduca aceste texte in special la cunostinta puterilor publice, politiei si a puterii judecatoresti, precum si sa le puna la dispozitia jurnalistilor, mijloacelor de comunicare in masa si organizatiilor lor profesionale.

Anexa la Recomandarea nr. R (2000) 7

Principii cu privire la dreptul jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursele de informatie

Definitii

In sensul prezentei Recomandari:

- a. termenul "jurnalist" desemneaza orice persoana fizica sau juridica care practica cu titlu regulat sau profesional colectarea si difuzarea de informatii publicului prin intermediul oricarui mijloc de comunicare in masa;
- b. termenul "informatie" desemneaza orice expunere de fapt, de opinie sau de idee, sub forma de text, de sunet si/sau de imagine;
- c. termenul "sursa" desemneaza orice persoana care furnizeaza informatii unui jurnalist;
- d. termenul "informatie care identifica o sursa" desemneaza, in masura in care aceasta risca sa duca la identificarea unei surse:
  - i. numele si datele personale precum si vocea si imaginea unei surse,
  - ii. circumstantele concrete ale obtinerii de informatii de catre un jurnalist de la o sursa,
  - iii. partea nepublicata a informatiei furnizate de catre o sursa unui jurnalist, si

iv. datele personale ale jurnalistilor si ale patronilor lor, legate de activitatea lor profesionala.

Principiul 1

(Dreptul de nedivulgare al jurnalistilor)

Dreptul si practica interne ale Statelor membre ar trebui sa prevada o protectie explicita si clara a dreptului jurnalistilor de a nu divulga informatiile care identifica o sursa, in temeiul articolului 10 al Conventiei pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale (denumita in continuare: Conventie) si in conformitate cu prezentele principii, care trebuie considerate drept norme minime pentru respectarea acestui drept.

Principiul 2

(Dreptul de nedivulgare al altor persoane)

2

Celelalte persoane care, prin intermediul relatiilor lor profesionale cu jurnalistii, iau cunostinta de informatii care identifica o sursa prin intermediul colectarii, prelucrarii editoriale sau a publicarii acestei informatii, ar trebui sa beneficieze de aceeasi protectie in conformitate cu prezentele principii.

Principiul 3

(Limite la dreptul de nedivulgare)

3

a. Dreptul jurnalistilor de a nu divulga informatiile care identifica o sursa nu trebuie sa constituie obiectul altor restrictii decat cele mentionate in articolul 10, paragraful 2, al Conventiei. Determinand daca un interes legitim pentru divulgare care intra in domeniul articolului 10, paragraful 2, al Conventiei prevaleaza asupra interesului public de a nu divulga informatiile care identifica o sursa, autoritatile competente ale Statelor membre vor acorda o atentie deosebita importantei dreptului de nedivulgare si preeminentei care ii este data in jurisprudenta Curtii europene pentru drepturile omului si nu vor putea dispune divulgarea decat daca, sub rezerva dispozitiilor paragrafului b, exista un imperativ preponderent de interes public si daca circumstantele prezinta un caracter suficient de vital si de grav.

b. Divulgarea informatiilor care identifica o sursa nu ar trebui sa fie considerata necesara decat daca se poate dovedi in mod convingator:

i. ca nu exista masuri rezonabile alternative divulgarii sau ca acestea au fost epuizate de catre persoanele sau autoritatile publice care cauta sa obtina divulgarea, si

ii. ca interesul legitim de divulgare prevaleaza clar asupra interesului public de nedivulgare, avand in vedere ca:

- un imperativ preponderent in ceea ce priveste necesitatea divulgarii este dovedit;

- circumstantele prezinta un caracter suficient de vital si de grav;

- necesitatea divulgarii este considerata ca raspunzand unei necesitati sociale imperioase, si

- Statele membre beneficiaza de o anumita libertate de apreciere pentru a judeca cu privire la aceasta necesitate, dar aceasta libertate este supusa controlului Curtii europene pentru drepturile omului.

c. Exigentele citate mai sus ar trebui sa fie aplicate in toate etapele oricarei proceduri in care dreptul la nedivulgare poate fi invocat.

Principiul

(Dovezi alternative surselor jurnalistilor)

4

În cadrul unei proceduri legale împotriva unui jurnalist pe motivul unei lezări invocate aduse onoarei sau reputației unei persoane, autoritățile competente ar trebui, pentru a stabili veridicitatea acestor invocări, să examineze orice dovadă pe care o au la dispoziția lor, în conformitate cu dreptul procedural național, și nu ar trebui să poată cere în acest scop divulgarea de către un jurnalist a informațiilor care identifică o sursă.

Principiul

(Condiții privitoare la divulgare)

5

a. Propunerea sau cererea vizând introducerea unei acțiuni din partea autorităților competente în vederea obținerii divulgării informației care identifică o sursă nu ar trebui să poată fi efectuată decât de către persoanele sau autoritățile publice care au un interes legitim direct pentru divulgare.

b. Jurnaliștii ar trebui să fie informați de către autoritățile competente despre dreptul lor de a nu divulga informațiile care identifică o sursă, precum și de limitele acestui drept, înainte ca divulgarea să fie cerută.

c. Pronunțarea de sancțiuni împotriva jurnaliștilor pentru fapta de a nu fi divulgat informațiile care identifică o sursă ar trebui să fie decisă doar de către autoritățile judiciare în urma unui proces care să permită audierea jurnaliștilor în cauză în conformitate cu articolul 6 al Convenției.

d. Jurnaliștii ar trebui să aibă dreptul ca pronunțarea unei sancțiuni pentru fapta nedivulgării informațiilor lor care identifică o sursă să fie supusă controlului unei alte autorități judiciare.

e. În cazul în care jurnaliștii răspund unei cereri sau unei notificări de a divulga o informație care identifică o sursă, autoritățile competente ar trebui să examineze luarea de măsuri prin care să se limiteze extinderea divulgării, de exemplu excluzând publicul de la divulgare, conform articolului 6 al Convenției atunci când acest lucru este pertinent, precum și respectând ele însele confidențialitatea acestei divulgări.

Principiul

(Interceptări de comunicări, supraveghere și percheziții judiciare și sechestre)

6

a. Următoarele măsuri nu ar trebui să fie aplicate dacă ele urmăresc să eludeze dreptul jurnaliștilor, în conformitate cu prezentele principii, de a nu-și divulga informațiile care le identifică sursele:

i. deciziile sau măsurile de interceptare referitoare la comunicările sau la corespondența jurnaliștilor sau a patronilor lor,

ii. deciziile sau măsurile de supraveghere referitoare la jurnaliști, contactele lor sau patronii lor, sau

iii. deciziile sau măsurile de percheziție sau de sechestru referitoare la domiciliul sau locul de muncă, obiectele personale sau corespondența jurnaliștilor sau a patronilor lor, sau la date personale care au o legătură cu activitățile lor profesionale.

b. În cazul în care informațiile care identifică o sursă au fost obținute în mod legal de către poliție sau autoritățile judiciare prin intermediul oricăreia dintre acțiunile citate mai sus, chiar dacă aceasta ar putea să nu fi fost scopul acestor acțiuni, ar trebui să fie luate măsuri pentru a împiedica utilizarea ulterioară a acestor informații

ca probe in fata instantelor judecatoresti, cu exceptia cazului in care divulgarea ar fi justificata in conformitate cu Principiul 3.

Principiul
(Protectie impotriva autoacuzarii)

7

Principiile formulate in prezentul text nu trebuie in nici un mod sa limiteze legile nationale cu privire la protectia impotriva autoacuzarii in procedurile penale, si jurnalistii ar trebui, in masura in care aceste legi se aplica, sa beneficieze de aceasta protectie in ceea ce priveste divulgarea informatiilor lor care identifica o sursa.

MEMORANDUM EXPLICATIV
LA RECOMANDAREA Nr. R (2000) 7
A COMITETULUI DE MINISTRI CATRE STATELE MEMBRE
CU PRIVIRE LA DREPTUL JURNALISTILOR
DE A NU-SI DEZVALUI SURSELE DE INFORMATIE

I. Introducere

1. In cadrul celei de a 4-a Conferinte ministeriale europene cu privire la politica comunicatiilor de masa, care a avut loc la Praga in decembrie 1994, Ministrii participanti la Conferinta au convenit, in cadrul Principiului 3 (d) al Rezolutiei nr. 2 cu privire la libertatile jurnalistice si drepturile omului, ca "protejarea confidentialitatii surselor de informatie utilizate de catre jurnalisti" este esentiala pentru a permite acestora sa isi indeplineasca functia si sa contribuie la mentinerea si la dezvoltarea unei democratii veritabile. In consecinta, ei au invitat Comitetul de Ministri al Consiliului Europei sa examineze legislatiile si practicile nationale si internationale referitoare la confidentialitatea surselor de informatie ale jurnalistilor. Pe aceasta baza, Comitetul director cu privire la mijloacele de comunicare in masa (CDMM) a decis in 1996 sa creeze un comitet de experti numit Grup de specialisti cu privire la dreptul mijloacelor de comunicare in masa si drepturile omului (MM-S-HR), si sa-i incredinteze un mandat care cuprinde, intre altele, si aceasta chestiune. In afara expertilor guvernamentali, Federatia Internationala a Jurnalistilor, Centrul international contra cenzurii /Articolul 19 si Uniunea europeana de radio-televiziune au participat in calitate de observatori la lucrarile Grupului care au condus la elaborarea prezentei Recomandari si a Memorandumului sau Explicativ. Comitetul de Ministri a adoptat Recomandarea la 8 martie 2000 si a autorizat Secretarul General sa publice prezentul Memorandum Explicativ.

2. Trebuie mentionat faptul ca Parlamentul European a tratat de asemenea aceasta chestiune in Rezolutia sa din 18 ianuarie 1994 cu privire la secretul surselor de informatie ale jurnalistilor si dreptul functionarilor de a divulga informatiile de care ei dispun (vezi Jurnalul Oficial al Comunitatilor Europene, nr. C, 44/34).

3. Articolul 10 al Conventiei pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale (denumita in continuare "Conventia europeana a drepturilor omului" sau "Conventia") este la baza prezentei Recomandari. Curtea europeana pentru drepturile omului a recunoscut in verdictul sau Goodwin versus Regatul Unit (27 martie 1996) ca articolul 10 al Conventiei include dreptul jurnalistilor de a nu dezvalui sursele lor de informatie. Curtea a subliniat de asemenea ca "protejarea surselor jurnalistice este una din pietrele unghiulare ale libertatii presei, asa cum aceasta rezulta din legile si codurile deontologice in vigoare in numeroase State contractante..." (vezi Curtea europeana pentru drepturile omului, Goodwin versus Regatul Unit, 27 martie 1996, paragraful 39). Curtea a continuat indicaand ca "lipsa unei astfel de protectii ar putea sa descurajeze sursele jurnalistice de a ajuta presa sa informeze publicul despre chestiunile de interes general. In consecinta, presa ar putea fi mai putin capabila sa isi joace rolul indispensabil de "caaine de paza" si aptitudinea sa de a furniza informatii precise si fiabile din aceasta cauza ar putea sa fie astfel redusa. Tinaand

seama de importanta pe care o capata protectia surselor jurnalistice pentru libertatea presei intr-o societate democratica si de efectul negativ asupra exercitarii acestei libertati pe care risca sa-l produca o dispozitie de divulgare, o asemenea masura nu ar putea sa se concilieze cu articolul 10 al Conventiei decaat daca ea este justificata printr-un imperativ preponderent de interes public" (vezi ibid.).

4. MM-S-HR s-a pronuntat in sensul ca este oportun sa se intareasca si sa se completeze printr-o Recomandare principiile stabilite in decizia Goodwin versus Regatul Unit. Intr-un Stat de drept, politia si autoritatile judiciare sunt obligate sa isi bazeze actiunile pe lege si sa se foloseasca de puterea lor discretiara in cadrul si in spiritul legii. In acest sens, o Recomandare adresata Statelor membre ofera o baza pentru norme europene comune minime in ceea ce priveste dreptul jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursele de informatie.

5. Recomandarea se axeaza pe conditiile unei protectii adecvate a dreptului jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursele de informatie, pentru a asigura libertatea jurnalismului si dreptul publicului de a fi informat de catre mijloacele de comunicare in masa. Protectia relatiei profesionale intre jurnalisti si sursele lor este, in acest sens, mai importanta decaat valoarea reala a informatiei in cauza pentru public, dupa cum a conchis Curtea europeana pentru drepturile omului (vezi Goodwin versus Regatul-Unit, paragraful 37 in fine). Orice dezvaluire a unei surse poate avea un efect inhibitor asupra viitoarelor surse, care vor fi in acest caz mai putin doritoare de a comunica informatii jurnalistilor, independent de tipul de informatie furnizat de catre sursa. Liniile directoare anexate la Recomandare definesc deci principii comune pentru dreptul jurnalistilor de a nu divulga sursele lor de informatie, in conformitate cu articolul 10 al Conventiei europene a drepturilor omului.

6. Conform acestui articol, acest drept al jurnalistilor nu este absolut. Urmaand exemplul articolelor 19 si 29, paragraful 2, al Declaratiei universale a drepturilor omului si al articolului 19, paragraful 3, al Pactului international privind drepturile civile si politice, articolul 10, paragraful 2, al Conventiei europene a drepturilor omului prevede posibilitatea de a impune limite. Aceste limite constituie obiectul unei explicatii in cadrul Principiului 3 al Recomandarii si al capitolelor corespunzatoare ale prezentului Memorandum Explicativ.

7. Unele State membre ale Consiliului Europei si-au inscris in legislatia lor nationala obligatia stricta de a respecta confidentialitatea surselor jurnalistilor, care se aplica de asemenea si jurnalistilor insisi. In ceea ce priveste Recomandarea, MM-S-HR nu a estimat necesar sa se sanctioneze prin lege jurnalistii care decid sa-si dezvalui sursele, de exemplu, din consideratii jurnalistice. De regula, ei au un interes profesional evident sa pastreze confidentialitatea surselor lor pentru a nu-si descuraja sursele viitoare si, astfel, sa-si impiedice activitatea lor viitoare. In afara de aceasta, s-a mai tinut cont si de faptul ca unele coduri deontologice ale jurnalistilor ii obliga pe acestia sa nu divulge o sursa de informatie care a cerut anonimatul. Iata de ce Recomandarea se limiteaza sa vorbeasca despre dreptul, si nu despre obligatia, jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursele, ceea ce nu ar trebui sa impiedice Statele membre sa prevada in legislatia lor nationala o protectie mai stricta a surselor, inclusiv in privinta jurnalistilor.

8. Recomandarea tine cont de sistemele de protectie nationale instituite in unele State membre in cadrul legislatiei sau al practicii, de exemplu, prin intermediul recunoasterii dreptului specific al jurnalistilor de a refuza sa depuna marturie in fata unei instante judecatoresti cu privire la chestiuni care au legatura cu activitatile lor profesionale. Recomandarea nu vizeaza nici stabilirea de limite speciale pentru drepturile jurnalistilor, si nici reducerea normelor de protectie deja obtinute la nivel national. Dimpotriva, ea vizeaza sa intareasca aceste drepturi.

II. Comentariu

Definitii

9. Pentru a asigura aplicarea precisa a Recomandarii, este necesar sa se precizeze sensul unor termeni. Definitiiile care figureaza in continuare nu incearca sa defineasca acesti termeni in absolut, ci in exclusivitate in scopurile Recomandarii.

a. Jurnalist

10. Definitia termenului "jurnalist" este o chestiune prealabila Recomandarii. Protejarea confidentialitatii surselor de informatie este limitata pentru jurnalisti din cauza rolului lor si a importantei procesului de informare precum si a dreptului publicului la informatie, prin intermediul mijloacelor de comunicare in masa, si deci indirect prin intermediul activitatii jurnalistilor. Sub rezerva Principiului 2, persoanele care nu sunt jurnalisti nu sunt vizate de Recomandare.

11. Se admite in general ca dreptul la libertatea de exprimare presupune accesul liber la profesia de jurnalist, adica lipsa unei obligatii de consimtamaant oficial din partea administratiilor sau organelor Statului. Acest principiu este reflectat in Principiul 11 (b) al Recomandarii nr. R (96) 4 cu privire la protectia jurnalistilor in situatii de conflict si de tensiune care cere ca, chiar si in astfel de situatii, "exercitarea jurnalismului si a libertatilor jurnalistice sa nu depinda de o acreditare". In acelasi sens, Rezolutia nr. 2 cu privire la libertatile jurnalistice si drepturile omului a celei de a 4-a Conferinta ministeriale europene cu privire la politica comunicatiilor de masa (Praga, 1994) afirma in Principiul sau 3 (a) ca "accesul fara restrictie la profesia de jurnalist" permite jurnalistilor sa contribuie la mentinerea si la dezvoltarea unei democratii veritabile.

12. Curtea europeana pentru drepturile omului nu a precizat conditiile necesare pentru a fi considerat drept jurnalist in raport cu articolul 10 al Conventiei europene a drepturilor omului. In decizia sa Goodwin versus Regatul Unit (27 martie 1996), Curtea i-a recunoscut d-lui Goodwin, jurnalist stagiar, angajat de mai mult de trei luni in momentul in care a fost contactat de sursa sa, calitatea de "jurnalist".

13. In unele State membre, legislatia nationala da o definitie a ceea ce desemneaza un jurnalist. Recomandarea nu vizeaza modificarea acestor legi, ci pune, in scopurile acestui instrument, un anumit numar de exigente concrete:

(i) Un jurnalist este in mod normal o persoana fizica. Detinatorii informatiei furnizate de catre o sursa pot fi, totusi, nu numai jurnalistii insisi, ci si patronii lor. Persoanele juridice, cum sunt editurile sau agentiile de presa, trebuie de asemenea sa fie protejate ca "jurnalisti" in conformitate cu prezenta Recomandare. Curtea europeana pentru drepturile omului a recunoscut in decizia sa in cazul De Haes si Gijssels versus Belgia (24 februarie 1997) ca redactorul unui ziar si un jurnalist care lucreaza pentru acest ziar ar putea pretinde in egala masura sa beneficieze de dreptul de a nu divulga o sursa conform articolului 10 al Conventiei.

(ii) MM-S-HR a fost de parerea ca un anumit caracter profesional ar trebui sa fie cerut, ceea ce inseamna ca un jurnalist, in mod normal, lucreaza in mod regulat si primeste sub o forma sau alta o remuneratie pentru munca sa. Iata de ce in Recomandare sunt folositi termenii "care practica cu titlu regulat sau profesional". Aceasta nu trebuie totusi sa excluda jurnalistii care lucreaza independent sau prin cumul, la inceput de cariera sau care consacra un anumit timp unei anchete independente. O acreditare sau o afiliere profesionala nu sunt necesare. Totusi, indivizii care in alte circumstante nu s-ar considera drept jurnalisti nu trebuie sa aiba calitatea de jurnalisti in sensul prezentei Recomandari. Aceasta ultima categorie poate include, de exemplu, persoanele care scriu scrisori redactorului - sef al unui organ de presa, care figureaza in calitate de invitati in cadrul programelor de radio-televiziune sau care participa la forumuri de discutie prin intermediul mijloacelor de comunicare in masa accesibile prin mijloace informatice. MM-S-HR a luat in considerare istoricul acestei protectii si a fost atent la faptul ca protectia surselor este o conditie prealabila vitala pentru activitatea mijloacelor de comunicare in masa intr-o societate democratica, dar nu pentru toate formele de comunicare in plan individual. Limitarea acestei protectii

pentru jurnalisti, asa cum sunt acestia definiti mai sus, va facilita de asemenea contrabalansarea drepturilor si a valorilor care pot fi antinomice, asa cum o indica Principiul 3.

(iii) Expresia "colectarea si difuzarea (..) prin intermediul oricarui mijloc de comunicare" face trimitere la faptul ca informatia este pusa la dispozitia publicului in ansamblul sau sau la dispozitia unui vast grup deschis de destinatari, abonati, clienti sau membri, de exemplu. Persoanele care lucreaza la crearea si difuzarea reclamelor publicitare sau a corespondentelor personalizate nu intra in aceasta categorie. Toate formele de tehnici de comunicare pot fi utilizate, inclusiv publicatii neperiodice si opere audiovizuale. In consecinta, jurnalistii din presa scrisa, fotografiile, jurnalistii de la radio, din audiovizual si cei care lucreaza pentru mijloacele de comunicare in masa accesibile prin mijloace informatice sunt de asemenea vizati.

14. In Statele membre unde exista deja sisteme de protejare a surselor, protectia a fost de obicei conceputa special pentru jurnalistii care lucreaza pentru mijloacele de comunicare in masa traditionale (ziare, organisme de radiodifuziune). Insa nimic nu justifica limitarea protectiei pentru aceste persoane si aplicarea unui regim diferit pentru cei a caror profesie consta in a colecta si difuza informatii prin noile mijloace de comunicare, cum ar fi Internet-ul. Acestea fiind spuse, poate parea mai dificil pentru Statele membre sa defineasca caracteristicile activitatii profesionale a jurnalistilor care utilizeaza in exclusivitate aceste noi mijloace de comunicare pentru a justifica aceeasi protectie, avand in vedere aparitia de noi profesii in acest domeniu. In aceste conditii, faptul ca definitia data are o acoperire larga este de natura sa evite modificarea Recomandarii intr-un viitor apropiat. Trebuie totusi subliniat ca o modalitate de abordare graduala din partea Statelor membre se poate dovedi utila pentru a pune in aplicare principiile enuntate in Recomandare in ceea ce priveste noile mijloace de comunicare.

b. Informatie

15. Dreptul publicului de a primi informatii si faptul ca protectia relatiei dintre jurnalisti si sursele lor raspunde interesului general sunt motivele protectiei identitatii persoanelor care furnizeaza aceste informatii jurnalistilor. Valoarea informatiei pentru public sau gradul de interes al publicului pentru aceasta informatie nu sunt decisive pentru protectia dreptului jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursele, asa cum a conchis Curtea europeana pentru drepturile omului (vezi Goodwin versus Regatul Unit, paragraful 37). Posibilitatea jurnalistilor de a decide ei insisi potentialul pe care informatia in cauza il contine din punctul de vedere al mijloacelor de comunicare in masa intra deci in cadrul protectiei libertatii jurnalistilor garantata in articolul 10 al Conventiei.

16. Sursele de informatie pot fi interesate sa ramaana necunoscute de catre public, deoarece ele sunt, de exemplu, obligate sa nu dezvaluie informatia, sau deoarece ele risca in caz ca fac acest lucru sa se expuna uneia sau alteia din formele de sanctiune in drept sau de fapt. Recomandarea se aplica nu doar in ceea ce priveste declaratiile de fapte, ci si declaratiile de opinii si de idei. Natura informatiei nu este pertinenta si poate fi vorba de declaratii orale sau scrise, de sunete sau de imagini.

c. Sursa

17. Orice persoana care furnizeaza informatii unui jurnalist este considerata drept "sursa" sa. Recomandarea si-a fixat drept obiectiv protectia relatiei intre un jurnalist si sursa sa, tinaand seama de "efectul negativ" asupra exercitarii acestei libertati (a presei) pe care risca sa-l produca o dispozitie de divulgare (vezi Curtea europeana pentru drepturile omului, Goodwin versus Regatul Unit, 27 martie 1996, paragraful 39). Jurnalistii pot primi informatia din tot felul de surse. O interpretare nerrestrictiva a acestui termen este deci necesara. In practica, furnizarea de informatii jurnalistilor poate fi rezultatul unei actiuni a sursei. Aceasta situatie se va referi, de exemplu, la cazul in care o sursa telefoneaza unui jurnalist sau ii scrie, ori ii trimite informatii

sau imagini pe o inregistrare. Se poate de asemenea considera ca o informatie este "furnizata" caand o sursa ramaane pasiva si consimte ca jurnalistul sa ia informatia, de exemplu filmand sau inregistraand informatia cu consimtamaantul sursei.

d. Informatie care identifica o sursa

18. Pentru a proteja in mod adecvat identitatea unei surse, este necesar sa se protejeze toate formele de informatie care sunt susceptibile sa duca la identificarea acestei surse. Potentialul de identificare a sursei determina deci tipul de informatii protejate si amploarea acestei protectii. In masura in care dezvaluirea poate duce la identificarea unei surse, sunt protejate de prezenta Recomandare urmatoarele informatii:

i. numele unei surse si adresa sa, numarul sau de telefon si de fax, numele patronului sau si alte date personale, precum si vocea sursei si fotografiile pe care aceasta figureaza;

ii. "circumstantele concrete ale obtinerii de informatii", de exemplu ora si locul unei intalniri cu o sursa, mijlocul de corespondenta utilizat sau particularitatile convenite intre o sursa si un jurnalist;

iii. "partea nepublicata a informatiei furnizate de catre o sursa unui jurnalist", de exemplu alte fapte, date, sunete sau imagini care pot indica identitatea unei surse si care nu au fost inca publicate de catre jurnalist;

iv. "datele personale ale jurnalistilor si ale patronilor lor, legate de activitatea lor profesionala", respectiv date personale legate de activitatea jurnalistilor, care ar putea fi gasite, de exemplu, in listele de adrese, notele de apeluri telefonice, de comunicatii informatice, documentele de calatorie sau extrasele de pe conturi bancare.

19. Aceasta lista nu este neaparat exhaustiva. Paragraful c trebuie sa fie citit si interpretat intr-un mod care sa permita protejarea in mod adecvat a unei surse intr-un caz anume, factorul decisiv fiind de a sti daca o anume informatie suplimentara poate conduce la identificarea unei surse.

Principiul 1 (Dreptul de nedivulgare al jurnalistilor)

20. Principiul 1 recomanda Statelor membre sa prevada in dreptul si practica lor interne o protectie explicita si clara a dreptului jurnalistilor de a nu-si divulga sursele, de exemplu adoptaand texte noi sau examinaand dispozitiile existente in vederea modificarii lor in caz de necesitate. Termenul "drept si practica interne" corespunde expresiei "prevazute de lege" care figureaza in articolul 10, paragraful 2, al Conventiei, asa cum este interpretata de Curtea europeana pentru drepturile omului. In consecinta, el poate cuprinde o jurisprudenta constanta si precisa stabilita de jurisdicțiile nationale superioare care aplica principiile generale ale dreptului national (vezi de asemenea Principiul 3.a).

21. Dreptul jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursele este parte integranta a dreptului lor la libertatea de exprimare garantat de articolul 10 al Conventiei. Articolul 10 al Conventiei, asa cum este interpretat acesta de catre Curtea europeana pentru drepturile omului, este impus tuturor Statelor contractante. Tinaand cont de importanta, pentru mijloacele de comunicare in masa intr-o societate democratica, a confidentialitatii surselor jurnalistilor, este bine totusi ca legislatia nationala sa asigure o protectie accesibila, precisa si previzibila. Este in interesul jurnalistilor si al surselor lor, precum si in cel al puterilor publice sa beneficieze de norme legislative clare si precise in materie. Aceste norme ar trebui sa se inspire din articolul 10, asa cum este acesta interpretat de Curtea europeana pentru drepturile omului, precum si din prezenta Recomandare. O protectie mai extinsa a confidentialitatii surselor de informatie ale jurnalistilor nu este exclusa de Recomandare. Daca exista un drept la nedivulgare, jurnalistii pot sa refuze in mod legitim sa divulge informatii care identifica o sursa,

fara a se expune unei incriminari in plan civil sau penal sau unei anumite pedepse din cauza acestui refuz.

Principiul 2 (Dreptul de nedivulgare al altor persoane)

22. "Alte persoane" decaat jurnalistii care activeaza in domeniul mijloacelor de comunicare in masa ar trebui de asemenea sa fie autorizate sa nu dezvaluie o sursa de informatie, daca ele iau cunostinta de aceasta informatie prin intermediul colectarii, prelucrarii editoriale sau publicarii acestei informatii. Trebuie ca aceste terte persoane sa fi avut cunostinta despre sursa in cadrul "relatiilor lor profesionale cu jurnalistii". Personalul de secretariat, colegii jurnalisti, personalul responsabil de tiparire, redactorul-sef sau patronul jurnalistului pot avea acces la informatia care identifica sursa. Activitatea jurnalistica si difuzarea informatiei de catre mijloacele de comunicare in masa pot chiar cere ca jurnalistul sa dezvaluie la locul sau de munca o informatie secreta, fara a o comunica publicului. Este deci necesar sa se extinda protectia si in ceea ce priveste aceste persoane, pentru a apara caracterul secret al sursei fata de terti sau fata de public, daca aceste persoane nu sunt deja vizate de definitia jurnalistului, in conformitate cu sistemele de protectie nationale. Personalul agentiilor de presa poate apartine acestei categorii, daca aceste persoane lucreaza la colectarea si la difuzarea informatiei. Statele membre care intentioneaza sa prevada o mai mare protectie a surselor sunt libere sa ia masuri pentru a obliga aceste "alte persoane" citate mai sus sa respecte confidentialitatea surselor.

23. In decizia sa in cazul De Haes si Gijssels versus Belgia (27 februarie 1997, paragraful 55), de exemplu, Curtea europeana pentru drepturile omului a extins dreptul de a nu divulga informatii care identifica o sursa ataat la redactor caat si la jurnalist.

Principiul 3 (Limite la dreptul de nedivulgare)

a. scop legitim in conformitate cu articolul 10 al Conventiei

24. Curtea europeana pentru drepturile omului a subliniat de mai multe ori exigenta formulata in articolul 10, paragraful 2, al Conventiei conform careia restrictiile la articolul 10 trebuie sa fie "prevazute de lege". Curtea a estimat ca "dreptul intern aplicabil trebuie sa fie formulat cu suficienta precizie pentru a permite persoanelor vizate - folosindu-se in caz de necesitate de sfaturi competente - sa prevada, intr-un grad rezonabil, avand in vedere circumstantele in cauza, consecintele care pot rezulta dintr-un act determinat", si sa fie formulat cu o claritate suficienta pentru a asigura individului "o protectie adecvata impotriva unei ingerinte arbitrare" a autoritatilor publice din cauza unei puteri discretionare ilimitate (vezi, de exemplu, Goodwin versus Regatul Unit, 27 martie 1996, paragraful 31).

25. Pe de alta parte, Curtea europeana pentru drepturile omului a subliniat ca orice restrictie libertatilor garantate de articolul 10, paragraful 1, al Conventiei europene a drepturilor omului trebuie sa urmareasca un scop legitim in conformitate cu articolul 10, paragraful 2, al Conventiei. Articolul 10, paragraful 2, al Conventiei enumara motivele care justifica o restrictie a libertatii de exprimare fara a stabili o ierarhie intre ele. Orice limitare a dreptului jurnalistilor de a nu dezvalui o informatie care permite identificarea sursei lor si orice prejudiciu adus interesului general legat de ne-divulgare trebuie sa raspunda unui interes legitim care corespunde unuia din aceste motive. In aceasta privinta, articolul 10, paragraful 2, trebuie sa constituie obiectul unei interpretari stricte, in conformitate cu jurisprudenta constanta a Curtii europene pentru drepturile omului. Legitimitatea unui interes trebuie deci sa fie stabilita prin referire la aceste motive, care pot, eventual, prevala asupra drepturilor si intereselor legate de protectia confidentialitatii surselor de informatie ale jurnalistilor.

26. In al treilea raand, pentru a stabili daca un interes legitim dat, prevazut de articolul 10, paragraful 2, al Conventiei, justifica restrictia dreptului la libertatea

de exprimare, Curtea europeana aplica un test, o punere in balanta, care determina daca o restrictie este "necesara intr-o societate democratica" (vezi Sunday Times versus Regatul Unit (nr. 2), 26 noiembrie 1991, paragraful 50). Pentru a nu se abate de la articolul 10, paragraful 2, al Conventiei, MM-S-HR a decis sa nu enumere o serie de interese legitime speciale care ar putea justifica divulgarea fortata a unei surse. In schimb, textul Recomandarii include o serie de verificari si de criterii pentru a evalua interesul legitim.

27. Recomandarea reafirma atasamentul la acest test utilizat de catre Curtea europeana pentru drepturile omului atunci caand este vorba de a determina daca o restrictie este "necesara intr-o societate democratica" in conformitate cu articolul 10, paragraful 2 al Conventiei europene a drepturilor omului (vezi Sunday Times versus Regatul Unit (nr. 2), 26 noiembrie 1991, paragraful 50). Dreptul jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursa si interesul publicului de a fi informat de catre mijloacele de comunicare in masa trebuie sa fie considerate drept esentiale in orice societate democratica. Curtea europeana pentru drepturile omului a estimat ca nu doar mijloacele de comunicare in masa au sarcina de a difuza informatii si idei cu privire la chestiunile de interes public, ci si ca publicul are dreptul de a le primi (vezi Fressoz si Roire versus Franta, 21 ianuarie 1999, paragraful 51). Efectul descurajator al divulgarii unei surse din partea unui jurnalist va dauna acestui rol al mijloacelor de comunicare in masa. In consecinta, instantele judecatoresti si autoritatile la nivel national vor atribui o atentie deosebita importantei pe care o capata dreptul jurnalistilor de a nu-si divulga sursele.

28. Dezvaluirea de elemente care ar permite identificarea sursei ar trebui deci sa fie limitata la situatii exceptionale care vizeaza interese publice sau personale vitale, susceptibile sa fie demonstrate in mod convingator (vezi Curtea europeana pentru drepturile omului, Goodwin versus Regatul Unit, 27 martie 1996, paragraful 37). Si numai in cazul in care exista un imperativ preponderent de interes public si circumstantele prezinta un caracter suficient de vital si serios, divulgarea ar putea fi considerata drept necesara intr-o societate democratica conform articolului 10, paragraful 2 al Conventiei europene a drepturilor omului. Paragraful b al prezentului Principiu stipuleaza care sunt criteriile aplicabile la evaluarea acestei necesitati. In acest context, trebuie amintit ca unele din aceste interese personale pot de asemenea fi protejate de alte drepturi in conformitate cu Conventia (de exemplu, dreptul la un proces echitabil).

b. necesitatea divulgarii

29. Dupa cum este indicat in paragraful a al prezentului Principiu, autoritatile nationale competente sunt obligate sa efectueze o punere in balanta adecvata a interesului legitim ce se atribuie divulgarii, pe de o parte, si a dreptului jurnalistilor de a pastra confidentialitatea surselor lor, precum si a interesului general legat de nedivulgare, pe de alta parte. Paragraful c, enunta exigentele care se aplica pentru a determina necesitatea divulgarii.

30. Necesitatea oricarei restrictii aduse libertatii de exprimare trebuie sa fie dovedita in mod convingator, conform jurisprudentei constante a Curtii europene pentru drepturile omului (vezi Sunday Times versus Regatul Unit (nr. 2), 26 noiembrie 1991, paragraful 50). Paragraful b cere deci sa fie posibil de a dovedi in mod convingator ca divulgarea raspunde unui interes legitim care prevaleaza in mod clar asupra interesului general legat de nedivulgare. In acest context, expresia "in mod convingator" inseamna ca evaluarea faptelor unui anumit caz si folosirea unei puteri discretionare trebuie sa fie susceptibile de verificare ulterioara. Se recomanda autoritatilor competente sa specifice motivele pentru care un interes serios prevaleaza asupra interesului de nedivulgare. Aceasta punere in balanta deschisa permite nu doar un drept de supraveghere publica, ci si un drept de control, eventual la o etapa ulterioara, a sanctiunilor care ar putea fi impuse jurnalistilor, pentru fapta nedivulgarii sursei lor, in conformitate cu Principiul 5, paragraful d al Recomandarii.

i. lipsa de masuri alternative rezonabile

31. In afara existentei unui interes legitim preponderent de divulgare, necesitatea, in sensul acestui paragraf, cere ca respectarea acestui interes in lipsa divulgarii sa fie imposibila, cu alte cuvinte trebuie sa fie dovedita legatura de cauzalitate intre divulgare si luarea in considerare a interesului legitim.

32. Divulgarea nu ar trebui sa fie justificata decaat daca alte mijloace sau surse au fost in prealabil epuizate fara succes de catre partile la o procedura de divulgare. Astfel de masuri ar putea include, de exemplu, o ancheta interna in caz de difuzare de informatii interne confidentiale privind o intreprindere sau o administratie, de intarirea restrictiilor la accesul la unele informatii secrete, de investigatii ale politiei sau de difuzarea de informatii contrare in calitate de contramasuri. Partile la o procedura de divulgare ar trebui deci sa epuizeze celelalte surse intr-o prima etapa, inainte de a-i cere jurnalistului dezvaluirea sursei sale. Printre sursele alternative care ar putea constitui obiectul altor forme de investigatie si de ancheta pot fi citati, de exemplu, angajatii, colegii, partenerii legati prin contract sau asociatii persoanei care cere divulgarea. In Statele care protejeaza confidentialitatea surselor ca atare, legislatia nationala ar putea interzice sa se ceara informatii din partea altor persoane. Totusi, celelalte persoane care au o legatura cu activitatea jurnalistului si iau astfel cunostinta de sursele sale sunt protejate de Principiul 2 al Recomandarii.

33. Informatia devine pertinenta, in majoritatea cazurilor, datorita difuzarii sale largi. Comunicarea de informatii unui jurnalist poate leza unele drepturi sau interese, dar difuzarea publica ulterioara a acestei informatii din partea jurnalistului este cea care afecteaza aceste drepturi sau interese intr-o masura cu mult mai mare. Este deci posibil ca o restrictie mai mult sau mai putin avansata a difuzarii de catre jurnalist a acestei informatii sa protejeze suficient drepturile si interesele in cauza. Aceasta situatie viza decizia in cazul Goodwin versus Regatul Unit, in care Curtea europeana pentru drepturile omului a conchis ca interesul pentru compania in cauza de a sti care din angajatii sai dezvaluise informatia pertinenta jurnalistului nu era suficient pentru a prevala asupra interesului public ce se atribuie nedivulgarii, in timp ce in acelasi timp interesul societatii de a limita eventualele consecinte financiare negative, chiar catastrofice, ale unei difuzari publice a acestei informatii in mijloacele de comunicare in masa putea fi suficient luat in considerare prin intermediul unei dispozitii care sa interzica publicarea acestei informatii, fara ca sursa sa fie dezvaluata. Curtea europeana pentru drepturile omului a conchis ca "ordonanta de divulgare viza un scop in mare parte identic celui deja obtinut prin notificare si anume acela de a impiedica difuzarea de informatii confidentiale(...)" (vezi Goodwin versus Regatul Unit, paragraful 42). Daca o astfel de limitare a difuzarii protejeaza in suficienta masura interesele partilor care incearca sa obtina divulgarea, divulgarea sursei in plus fata de aceste masuri nu va fi justificata.

34. Persoanele particulare sau autoritatile publice care incearca sa obtina divulgarea ar trebui deci sa caute si sa aplice in mod corespunzator alte masuri proportionate care protejeaza in mod adecvat drepturile si interesele lor, reprezentand totodata o ingerinta mai mica in protectia dreptului jurnalistilor de a nu-si divulga sursa. Existenta altor mijloace rezonabile de protectie a unui interes legitim exclude necesitatea dezvaluirii sursei din partea jurnalistului, si partile care incearca sa obtina divulgarea trebuie sa epuizeze in prealabil aceste alte posibilitati.

ii. prevalarea asupra interesului legitim

35. Tinaand in mod corespunzator cont de jurisprudenta constanta a Curtii europene pentru drepturile omului, orice restrictie adusa articolului 10 al Conventiei trebuie sa fie proportionata cu obiectivul legitim urmarit (vezi Goodwin versus Regatul Unit, 27 martie 1996, paragraful 39). Curtea europeana pentru drepturile omului a conchis ca trebuie sa existe "o relatie rezonabila de proportionalitate intre obiectivul vizat de ordonanta de divulgare si mijloacele folosite pentru a atinge acest obiectiv" (vezi Goodwin versus Regatul Unit, paragraful 46). Interesul concret pe care persoana sau puterile publice il au in dezvaluirea sursei trebuie sa fie "suficient pentru a prevala

asupra interesului public capital pe care il constituie protectia (...) sursei jurnalistului." (vezi ibid. paragraful 45).

36. Data fiind importanta libertatii de exprimare si a libertatii mijloacelor de comunicare in masa pentru orice societate democratica si pentru orice individ, si tinaand cont de efectul inhibitor pe care dezvaluirea unei surse il poate avea asupra propensiunii viitoarelor surse de a furniza informatii jurnalistilor, doar cazuri exceptionale care pun in joc un interes public sau personal vital ar putea justifica dezvaluirea unei surse si respecta criteriul de proportionalitate. Paragraful c, subparagraful ii, face trimitere la aceasta buna folosire a puterii discretionare din partea autoritatilor competente si cere ca (1) un interes legitim sa prevaleze asupra interesului publicului de nedivulgare si sa fie demonstrat; (2) caracterul vital si gravitatea circumstantelor sa justifice aceasta divulgare si (3) sunt identificate de catre autoritatile competente ca raspunzand unei necesitati sociale imperioase; (4) evaluarea necesitatii divulgarii in temeiul articolului 10 al Conventiei europene a drepturilor omului este supusa supravegherii si controlului Curtii europene pentru drepturile omului.

37. Recomandarea nu urmareste sa amendeze articolul 10 al Conventiei europene a drepturilor omului. Ea recomanda norme comune pe care ar trebui sa le aplice autoritatile nationale in Statele membre. Printre motivele mentionate in articolul 10, paragraful 2, al Conventiei, si avand in vedere jurisprudenta Curtii europene pentru drepturile omului cu privire la aplicarea stricta a articolului 10, paragraful 2, al Conventiei, Grupul de specialisti cu privire la dreptul mijloacelor de comunicare in masa si drepturile omului (MM-S-HR) a considerat ca anumite scopuri puteau constitui interese legitime fata de care divulgarea surselor jurnalistilor ar putea fi justificata, sub rezerva de a corespunde criteriilor indicate in Principiul 3 b. S-a considerat ca, la prima vedere, alte motive ar fi insuficiente pentru a justifica divulgarea, chiar daca aceasta divulgare ar putea fi justificata, tinaand cont de toate circumstantele.

38. S-ar putea sa nu se tina cont de interesul public de nedivulgare, in special daca divulgarea este necesara pentru "protectia vietii umane", "prevenirea unei crime grave", sau "apararea, in cadrul unei proceduri judiciare, a unei persoane acuzate sau inculpate de comiterea unei crime grave", sub rezerva de a corespunde criteriilor indicate in Principiul 3.b. MM-S-HR a justificat evaluarea sa prin urmatorul rationament, tinaand cont de faptul ca situatiile in cauza necesita o analiza adecvata a faptelor cazului si stabilirea unui just echilibru intre drepturile fundamentale recunoscute in articolul 10 si cele care sunt recunoscute in alte articole ale Conventiei:

Protectia vietii umane

39. Protectia vietii este primul din drepturile fiintelor umane, dat fiind ca toate celelalte drepturi ale omului si libertatile fundamentale ii sunt subordonate logic. MM-S-HR a considerat ca aceasta pozitie preeminenta a protectiei vietii umane poate justifica dezvaluirea surselor unui jurnalist.

Prevenirea unei crime grave

40. Dreptul penal national stabileste, in general, o distinctie intre infractiunile si delicturile putin grave, pe de o parte, si crimele "majore" sau grave, pe de alta parte. In aceasta ultima categorie figureaza de obicei actele care pot contribui sau conduce la crime, cum ar fi omorul, omuciderea, ranirile grave, crimele contra securitatii nationale sau crima organizata. Prevenirea infractiunilor de acest fel poate, eventual, justifica dezvaluirea surselor unui jurnalist.

Apararea unui individ acuzat sau inculpat de comiterea unei crime grave

41. Articolul 6 al Conventiei europene a drepturilor omului garanteaza in paragraful 1 al sau dreptul la un proces echitabil si, in paragraful 3 d, dreptul la audierea de martori ai acuzarii si ai apararii pentru orice persoana acuzata de o infractiune penala. In temeiul acestui drept fundamental, pot fi imaginate cazuri in care dezvaluirea surselor unui jurnalist poate fi necesara pentru apararea unei persoane acuzate sau inculpate de crima in cadrul unei proceduri judiciare. Legislatiile nationale pot garanta jurnalistilor dreptul de a nu face depozitie in acest tip de procese, si Recomandarea nu are drept scop modificarea acestei protectii mai largi. Tinaand in mod corespunzator cont de conditia care stipuleaza ca divulgarea trebuie sa fie limitata la cazuri exceptionale in care interese vitale sunt in joc, MM-S-HR a considerat necesar sa indice ca dreptul la aparare al unei persoane acuzate sau inculpate de comiterea unei crime grave ar putea, eventual, justifica dezvaluirea sursei unui jurnalist.

c. aplicarea la toate etapele oricarei proceduri

42. Exigentele stipulate in acest Principiu ar trebui sa fie respectate si aplicate de catre toate autoritatile publice si in toate etapele oricarei proceduri in care dreptul de nedivulgare poate fi invocat de catre jurnalisti. Poate fi vorba intre altele de investigatii efectuate de catre politie sau parchet, de proceduri in fata instantelor judecatoresti, de comisii parlamentare sau politice de ancheta si de alte instante care au dreptul de a obtine infatisarea martorilor, precum si de procedurile de revizuire in urma unui recurs sau in fata instantelor superioare.

Principiu

4

(Dovezi alternative surselor jurnalistilor)

43. In verdictul sau De Haes si Gijssels versus Belgia (24 februarie 1997, paragrafele 55 si 58), Curtea europeana pentru drepturile omului a aplicat dreptul jurnalistilor de a nu divulga sursa lor in cazul unui dosar de defaimare. Un redactor si un jurnalist fusesera condamnati pentru defaimare, deoarece ei refuzasera sa dovedeasca veridicitatea informatiei difamante divulgaandu-si sursa. Or, aceasta era fondata pe declaratiile facute de experti judiciari in cadrul dosarelor precedente. Curtea europeana pentru drepturile omului a estimat ca, in temeiul articolului 6 al Conventiei europene a drepturilor omului, jurisdictiile nationale nu pot respinge o cerere a jurnalistului acuzat care urmareste ca alte dovezi decaat divulgarea sursei sale de informatie sa fie luate in considerare din moment ce justitia are acces la aceste dovezi alternative pentru a stabili veridicitatea declaratiilor jurnalistului. Importanta dosarelor de defaimare pentru jurnalisti si activitatea lor a determinat MM?S?HR sa inscrie un principiu corespunzator in Recomandare.

44. In "procedurile legale impotriva jurnalistilor pe motivul unei lezari invocate a onoarei sau reputatiei unei persoane" prin intermediul unui enunt de fapt pretins fals, se poate ca jurnalistii sa fie in stare sa dovedeasca veridicitatea declaratiei lor dezvaluindu-si sursa de informatie.

45. Dreptul jurnalistilor de a nu-si divulga sursa in conformitate cu Recomandarea impune autoritatilor competente obligatia de a examina orice dovada aflata "la dispozitia lor in aplicarea dreptului procedural national" in loc sa ceara de la jurnalisti sa-si dezvaluie sursa. Autoritatea competenta poate sa se pronunte asupra caracterului echivalent al acestei dovezi, tinaand cont de interesul opiniei potrivit careia sursele jurnalistilor trebuie sa ramaana confidentiale, asa cum este indicat in Recomandare. O respingere pur si simplu a altor mijloace de dovada ar risca sa lezeze nu doar dreptul jurnalistilor de a nu-si divulga sursele in temeiul articolului 10 al Conventiei europene a drepturilor omului, ci si dreptul la un proces echitabil prevazut de articolul 6 al Conventiei. Ca si in cazul De Haes si Gijssels versus Belgia, aceste alte mijloace de proba pot, in special, sa includa informatii care se afla in dosarele conexe ale justitiei sau ale politiei, accesibile pentru autoritatea in cauza.

a. interes legitim direct

46. Principiul 3 recomanda anumite cerinte in ceea ce priveste interesul legitim pentru dezvaluirea surselor de informatie ale jurnalistilor. Efectul considerabil si descurajator al dezvaluirii unei surse cere de altfel ca declansarea din partea autoritatilor competente a unei actiuni care sa tinda spre divulgarea unei surse sa fie insotita de anumite conditii. Pentru a evita cereri de divulgare abuzive, arbitrare sau fara legatura cu subiectul, se recomanda in acest paragraf ca numai persoanele sau autoritatile publice care au un interes legitim direct pentru divulgare sa fie abilitate sa depuna o astfel de cerere. Aceasta conditie ar trebui sa fie aplicata in toate etapele procedurilor referitoare la sursele jurnalistice.

b. dreptul de a fi informat

47. Autoritatile publice ar trebui sa vegheze la evitarea situatiilor in care jurnalistii si-ar putea dezvalui sursele de informatie din greseala, din cauza necunoasterii drepturilor lor. O buna administrare a justitiei presupune ca persoanele, care se afla in fata unei autoritati care are dreptul de a obtine infatisarea martorilor sa fie informate de catre aceasta autoritate asupra drepturilor lor fundamentale in materie de procedura si a altor drepturi. Conform principiilor stabilite in Recomandare, dreptul de nedivulgare nu poate fi invocat in mod absolut. Jurnalistii trebuie deci sa fie informati cu privire la dreptul lor de a nu-si dezvalui sursele de informatie si cu privire la eventualele lui limitari in temeiul articolului 10 al Conventiei. Aceasta informatie trebuie, pentru a fi efectiva, sa fie data inainte ca divulgarea sa fie ceruta.

c. sanctiuni pentru nedivulgare

48. Deoarece dezvaluirea fortata a surselor unui jurnalist are un efect destul de defavorabil, "negativ", asupra viitoarelor surse si asupra activitatii jurnalistilor, ea trebuie sa fie considerata ca o restrictie majora a libertatii de informare. Articolul 6, paragraful 1, al Conventiei europene a drepturilor omului dispune ca "orice persoana are dreptul ca cauza sa sa fie audiata in mod echitabil, public si intr-un termen rezonabil, de catre o instanta judecatoreasca independenta si impartiala, stabilita de lege". Paragraful c ia in considerare aceasta dispozitie, recomandaand ca orice sanctiune impotriva jurnalistilor pentru fapta nedivulgarii surselor lor sa nu poata fi luata decaat de catre autoritatile judiciare in conformitate cu articolul 6 al Conventiei. Decizia de a lua o sanctiune trebuie sa se bazeze pe o procedura judiciara in care cauza jurnalistului interesat va fi "audiata in mod echitabil si public". Dreptul de supraveghere al publicului asupra acestor proceduri si sanctiuni este astfel asigurat.

d. controlul sanctiunilor

49. Paragraful d recomanda Statelor membre sa acorde jurnalistilor dreptul de a face astfel incaat sanctiunile pentru fapta nedivulgarii unei surse sa fie supuse controlului unei alte autoritati judiciare. Cerinta de administrare echitabila a justitiei in temeiul articolului 6, paragraful 1, al Conventiei europene a drepturilor omului nu include in mod expres dreptul la control din partea unei instante superioare, in timp ce articolul 2 al Protocolului nr. 7 din 22 noiembrie 1984 stipuleaza acest drept, fiind vorba de condamnările in materie penala. Orice decizie a unei autoritati nationale care limiteaza dreptul jurnalistilor de a nu-si divulga sursele in cadrul articolului 10 al Conventiei tine totusi, in general, de controlul pe care il poate exercita Curtea europeana pentru drepturile omului. O administrare echitabila si eficace a justitiei la nivel national ar putea deci sa necesite posibilitatea unui control la nivel national al

ordonantelor de divulgare in general, si mai cu seama al sanctiunilor luate pentru fapta nedivulgarii informatiilor care permit identificarea unei surse.

e. limitarea domeniului de aplicare a divulgarii

50. Caracterul public al sedintelor autoritatilor judiciare in conformitate cu articolul 6 al Conventiei este un principiu fundamental al bunei administrari a justitiei. Totusi, in cazul in care o autoritate competenta se pronunta in favoarea dezvaluirii unei informatii care permite identificarea unei surse, efectele negative ale acestei dezvaluiri pentru jurnalist sau pentru sursele in cauza, precum si pentru activitatea jurnalistica, in general, ar trebui sa fie limitate in masura posibilului. Poate fi deci oportun sa se indeparteze publicul de la intreaga sau de la o parte a divulgarii din partea unui jurnalist, cu scopul de a evita ca identitatea sursei sa fie dezvaluita public si intr-un context care depaseste partile la procedura de divulgare. Cu titlu de exceptie la Principiul formulat in conformitate cu articolul 6 al Conventiei europene a drepturilor omului, ar trebui in consecinta ca autoritatile competente sa examineze oportunitatea de a exclude publicul de la procedura de divulgare.

51. Autoritatile competente ar trebui de asemenea sa respecte confidentialitatea divulgarii informatiilor care identifica o sursa, de exemplu, nedivulgaand ele inele aceste informatii.

Principiul

6

(Interceptari de comunicari, supraveghere si perchezitii judiciare si sechestre)

52. Recomandarea fixeaza norme pentru protectia dreptului jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursele. Divulgarea fortata reprezinta lezarea cea mai directa a confidentialitatii surselor. In afara masurilor coercitive care vizeaza direct divulgarea, alte actiuni politiste sau judiciare pot leza in mod indirect confidentialitatea sursei.

a. excluderea masurilor de eludare

53. Principiul 6 tinde sa impiedice ca o simpla decizie de interceptare, de supraveghere sau de perchezitie si de sechestrul sa eludeze protectia surselor de informatie ale jurnalistilor, care este recomandata, sau sa fie aplicata astfel incaat sa limiteze aceasta protectie. Principiul 6 este deci o consecinta evidenta logica la protectia dreptului jurnalistilor de a nu-si divulga sursele. Conform dreptului national, decizia de interceptare, de supraveghere sau de perchezitie si de sechestrul ar putea fi, eventual, imbinata intr-o singura decizie cu decizia de divulgare care este conforma cu articolele 8 si 10 ale Conventiei europene a drepturilor omului si cu principiile Recomandarii.

54. Autoritatile nationale ar putea fi determinate sa dispuna interceptarea comunicarii si a corespondentei jurnalistilor, supravegherea lor si masuri de perchezitie si de sechestrul din alte motive decaat divulgarea surselor de informatie ale jurnalistilor. Totusi, aceste masuri risca mult sa duca la divulgarea surselor care se afla in relatie cu jurnalistul interesat la momentul interceptarii, al supravegherii, al perchezitiei sau al sechestrului. In consecinta, dreptul jurnalistilor de a nu-si divulga sursa ar trebui sa inglobeze protectia impotriva interceptarii comunicarii, si a masurilor de supraveghere, de perchezitie si de sechestrul, daca scopul lor este de a eluda acest drept. Totusi, aceasta nu ar trebui sa excluda posibilitatea pentru autoritatile nationale de a aplica masuri de interceptare a comunicarii, de supraveghere sau perchezitiile si sechestrele judiciare din alte motive legitime potrivit articolelor 8 si 10 ale Conventiei europene a drepturilor omului.

i. interceptarea comunicarii

55. Foarte des, jurnalistii trebuie sa corespundeze cu sursele lor in scris, prin telefon, fax, posta electronica sau alte mijloace de telecomunicatii. Interceptarea comunicarii jurnalistilor sau ale patronilor lor poate dezvalui identitatea unei surse. Confidentialitatea comunicarii si a corespondentei jurnalistilor este protejata de articolul 8, precum si de articolul 10 al Conventiei europene a drepturilor omului. Autoritatile judiciare care dispun interceptarea comunicarii sau a corespondentei jurnalistilor ar trebui sa limiteze acest mandat in mod corespunzator pentru a pastra confidentialitatea surselor. Operatia de interceptare ar trebui sa respecte concret confidentialitatea. In practica, aceasta ar putea cere ca orice interceptare sa fie limitata la comunicari sau la corespondenta cu alte persoane decaat sursele jurnalistului, sau sa fie aplicate proceduri speciale care sa permita sa se disocieze informatiile care identifica o sursa de comunicari interceptate si ca acestea sa nu fie inregistrate.

ii. supravegherea

56. Supravegherea jurnalistilor trebuie nu numai sa corespunda normelor articolului 8 al Conventiei, ci si celor din articolul 10 in ceea ce priveste protectia dreptului jurnalistilor de a nu-si divulga sursele. Politia sau autoritatile judiciare pot mentine jurnalistii sub supraveghere din motive de ordin judiciar care nu au legatura cu sursele acestora. In astfel de cazuri, dispozitia si operatia corespunzatoare nu trebuie sa dezvalui informatii care permit identificarea unei surse. Acest lucru se poate dovedi foarte dificil in practica si ar putea necesita, de exemplu, recurgerea la mecanisme speciale de control al supravegherii jurnalistilor, cum ar fi urmarirea supravegherii de catre o alta autoritate care vegheaza asupra faptului ca doar elementele de informatie care nu permit identificarea unei surse sa fie inregistrate sau puse la dispozitie in urma masurii de supraveghere.

iii. perchezitii judiciare si sechestrare

57. Domiciliul privat sau sediul profesional al jurnalistilor, obiectele lor personale, corespondenta sau datele lor personale care au legatura cu activitatile lor pot contine informatii susceptibile de a determina dezvaluirea unei surse. Acelasi lucru este valabil si pentru sediile profesionale, obiectele personale, corespondenta, arhivele sau datele personale ale patronului jurnalistului. Orice masura de perchezitie sau de sechestrare poate dezvalui o informatie care sa permita identificarea sursei.

58. Autoritatile judiciare care ordona perchezitia sau sechestrul ar trebui sa limiteze mandatul de perchezitie sau de sechestrare tinand cont de dezvaluirea surselor unui jurnalist, si autoritatile judiciare sau de politie care executa un astfel de mandat ar trebui sa respecte confidentialitatea sursei in operatiile lor de perchezitie si de sechestrare conform articolelor 8 si 10 ale Conventiei europene a drepturilor omului. Aceasta ar trebui sa presupuna, de exemplu, ca perchezitia sau sechestrul sa fie limitate la documentele care nu contin informatii care permit identificarea unei surse. S-ar putea cita drept exemple concrete sechestrul bunurilor mobiliare dar nu si al informatiilor in caz de sechestrare motivat de creante pecuniare in privinta jurnalistilor sau cautarea de obiecte interzise limitata la aceste obiecte fara a lua in considerare eventualele informatii care permit identificarea unei surse.

b. masuri impotriva utilizarii ulterioare a informatiilor

59. S-ar putea ca politia sau autoritatile judiciare sa obtina informatii care identifica o sursa prin intermediul activitatilor mentionate in paragraful a al Principiului 6, desi acesta ar fi putut sa nu fie scopul acestor activitati. In acest caz, dreptul jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursele de informatie ar trebuie sa permita luarea de masuri pentru a impiedica utilizarea ulterioara a acestor informatii ca probe in fata instantelor judecatoresti. Aceste masuri ar putea fi, de exemplu, distrugerea inregistrarilor sau a imaginilor care identifica sursa sau restituirea obiectelor sechestrate.

60. Utilizarea ulterioara a informatiei care identifica o sursa ar trebui totusi sa fie posibila daca divulgarea era justificata in temeiul Principiului 3.

Principiul
(Protectia impotriva autoacuzarii)

7

61. Recomandarea stabileste un anumit numar de principii pentru protectia sau divulgarea surselor de informatie ale jurnalistilor. In ceea ce priveste divulgarea, aceste principii nu urmaresc sa limiteze alte drepturi ale jurnalistilor in materie de comunicare a informatiei sau de marturie prevazute de legislatiile nationale si care asigura un nivel de protectie mai ridicat. Principiile in materie de divulgare stabilite in Recomandare vizeaza divulgarea surselor jurnalistilor doar in sensul articolului 10 al Conventiei europene a drepturilor omului. Dreptul de a nu fi constrainsi sa faca o depozitie care risca sa-i incrimineze este in mod foarte general recunoscut martorilor sau persoanelor suspectate sau acuzate de infractiuni penale. Principiul 7 subliniaza ca, daca un astfel de drept exista, invocarea sa trebuie sa fie posibila, independent de dreptul jurnalistilor de a nu-si dezvalui sursele de informatie. Se poate imagina o situatie in care jurnalistii ar fi obligati sa-si dezvaluie sursele in temeiul Principiului 3.b, in timp ce Principiul 7 ar putea sa-i protejeze in caz de acuzare penala indreptata impotriva lor.

*

*

*

[Buletinul este disponibil în limba română și rusă](#)
[Buletin elaborat de Olivia Pîrțac](#)
[Serviciul Juridic, CIJ](#)